

ကလေးကလေး ဘာတန်

ခင်မောင်တိုး (မိုးမိတ်)

ကလေးက ဘာတန်ဆီက ဘယ်သူလဲ

၁၈၃၃ ခုနှစ်မှာ ကလေးက ဘာတန် အသက် ၁၁ နှစ် ရလာခဲ့တယ်။ ဒီအချိန်မှာပဲ မိသားစုပိုင်လယ်တော စပါးကျိပေါ်က သူမရဲ့အစ်ကို လိမ့်ကျ ခဲ့တယ်။ အရိုးတစ်ချောင်းမှ မကျိုးပေမဲ့ အကြီးအကျယ် နေထိုင်မကောင်း ဖြစ်သွားတယ်။ ဒီတော့ ကလေးက သူ့အစ်ကိုကိုပဲ ဂရုတစိုက် ပြုစုဖို့ ဆုံးဖြတ်လိုက်တယ်။ ဆုံးဖြတ်ပြီးတာနဲ့ ဒဏ်ရာဒဏ်ချက်တွေကို ဆေးကြော

သုတ်သင်ပေးတယ်။ ပတ်တီးအသစ် လဲပေးတယ်။ ထမင်းကျွေးတယ်။
၂- နှစ်လုံးလုံး သူ့အစ်ကိုနားက မခွာတော့ဘူး။

ဒါကြောင့်လည်း ဒေးဗစ် ပြန်ကျန်းမာလာတဲ့အချိန်မှာ ကလာရာဟာ အတော်ဆုံးသူနာပြုတစ်ယောက် ဖြစ်လာခဲ့တယ်။ သူ့အစ်ကိုအတွက် လုပ်ပေးရတာမှန်သမျှ သူ့အလိုအလျောက် ပေါ်လာသလိုပဲ ဖြစ်နေခဲ့တယ်။ ဒါကြောင့်မို့လည်း သူ့ မက်ဆာချူးဆက် (Massachusetts) မြို့မှာ ကျောက်ရောဂါ ကျရောက်လာတော့ ကလာရာက ကောင်းကောင်းပြုစုနိုင်တာပေါ့။ ဒီလို ပြုစုလို့ သူ့မှာ ကျောက်ရောဂါရနိုင်မှန်းသိပေမဲ့ သူ မရပ်လိုက်ဘူး။ ကလေးတွေလည်း သူ့ အကူအညီကို လိုအပ်နေတာကိုး။

ဒီတုန်းက အလုပ်သိပ်လုပ်နေတဲ့အချိန်တွေ များနေပေမဲ့ ကလာရာကတော့ လူတွေကို ကူညီကုသပေးဖို့ ဘယ်တော့မှ ရပ်ဆိုင်းမထားဘူး။ ဒီကြားထဲ ဆင်းရဲတဲ့ကလေးတွေအတွက် ကျောင်း ထောင်လိုက်ပါသေးတယ်။ ပြည်တွင်းစစ်မှာ ဒဏ်ရာရတဲ့ စစ်သားတွေကို ပြုစု ကုသပေးလိုက်ပါသေးတယ်။ ဒါတွင် မကသေးဘူး။ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုကို ကြက်ခြေနီ ရောက်လာရေးအတွက် ရေရှည်တိုက်ပွဲ ဝင်လိုက်ပါသေးတယ်။ သူမရဲ့ ဦးဆောင်မှုကြောင့် ကြက်ခြေနီအဖွဲ့ဟာ ဒုက္ခသည်

တွေကို ပြုစုတဲ့ကိစ္စနဲ့ ပတ်သက်ပြီး နာမည်ကောင်းနဲ့ ကျော်ကြားခဲ့တယ်။ ဒါ့အပြင် ပြည်သူ့အကျိုးပြု လုပ်ရပ်များအတွက် အသစ်ဖြစ်သော စံချိန်များ တင်နိုင်ခဲ့တယ်။ ဘာတန်ဟာ သူ့နာပြုလုပ်ငန်းကိုပါ ပုံစံပြောင်းလဲပေးခဲ့တယ်။ အမျိုးသမီးလှုပ်ရှားမှုတွေကို အားဖြည့်ပေးခဲ့တယ်။ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ လုပ်အားပေး အသင်းအဖွဲ့ အားလုံးကို အားဖြည့်ပေးခဲ့တယ်။ အင်း... သူဟာ တစ်ချိန်တုန်းကတော့ အရက်ကြီးခဲ့တဲ့မိန်းကလေး တစ်ယောက်ပဲ။ ခုတော့ ဒီမိန်းကလေးဟာ အပြောင်းအလဲအတွက် 'စစ်မှန်တဲ့အား' တစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့ပါပြီ။ အားကိုးနိုင်လောက်တဲ့ အမျိုးသမီးကြီးတစ်ယောက် ဖြစ်လာခဲ့ပါပြီ။

အခန်း - ၁

အဖေခြောက်ယောက်နဲ့ အမေခြောက်ယောက်

ကလာရစ်ဆာ ဟာလိုဘာတန် (Clarissa Harlow Barton) ကို မက်ဆာချူးဆက်ပြည်နယ်၊ နော့အောက်စဖို့ (North Oxford) မှာ မွေးဖွားခဲ့ပါတယ်။ မွေးသက္ကရာဇ်ကတော့ ၁၈၂၁ ခုနှစ်၊ ခရစ္စမတ်နေ့ပါ။ ၅ ယောက်မြောက်ကလေးပေါ့။ သူဟာ မိသားစုဝင်တွေရဲ့ ကလေးငယ်လေးလို ဖြစ်နေပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ သူ့အစ်ကို အစ်မတွေက သူ့ထက် အများကြီး အသက်ပိုကြီးနေကြတာကိုး။ အိမ်မှုကိစ္စလုပ်ဖို့ကိုတော့ သူမရဲ့ မိဘတွေကသာ မဟုတ်ဘူး ကျန်မိသားစုဝင်အားလုံးက သူမကို ဘာတွေ ဘာတွေ လုပ်ရမယ်ဆိုတာ ပြောပြထားတယ်။ သူ့အစ်ကို၊ သူ့အစ်မတွေနဲ့စာလိုက်ရင် သူက သိပ်ကို ငယ်နေလေတော့ သူ့မှာ မိဘနှစ်ပါးပဲ ရှိမယ့်အစား မိဘခြောက်ပါး ရှိနေသလိုကို ဖြစ်နေပါတယ်။

ကလာရာ ကံကောင်းပါတယ်။ သူ့အစ်ကို အစ်မတွေထဲက ငါး
 ယောက်ကတော့ သူ့ကို သိပ်ဂရုစိုက်ကြတယ်လေ။ ကလာရာဟာ ဘဝ
 အတွက် အရေးကြီးတာတွေကိုလည်း သင်ယူမှာ သေချာလို့ တွက်ထားကြ
 တယ်။ သူ့အဖေ ကပ္ပတိန်စတီဗင် ဘာတန် (Captain Stephen Barton)
 ကလည်း သူလေးကို စစ်ပညာသမိုင်းသင်ပြပေးတယ်။ ၁၇၈၅-၁၇၉၅ ခုနှစ်
 အနောက်မြောက် အိန္ဒိယစစ်ပွဲ (Northwest Indian War) အတွင်းမှာ
 စစ်တပ်အရာရှိ ဖြစ်ခဲ့လေတော့ မီးဖိုနားထိုင်ပြီး သူ့စစ်ပွဲဆိုင်ရာ စွန့်စားခန်း
 တွေ ပြော ပြောပြတာပေါ့။ ဒီတော့ ကလာရာက သူ့အဖေနဲ့အတူ လိုက်ပြီး

စစ်တိုက်နေရသလို ခံစားမိလာတယ်။ ဒီလိုပြန်ပြောရတာ၊ ဒီလို ခံစားရတာ တွေကို သားအဖနှစ်ယောက်စလုံးက သိပ်ပျော်ကြတာပဲပေါ့။

ကလာရာမွေးတော့ အစ်မနှစ်ယောက် ဖြစ်ကြတဲ့ ဒေါ်လီ (Dolly) နဲ့ ဆာရာ (Sarah) တို့က မက်ဆာချူးဆက်က စာသင်ကျောင်းတွေမှာ ဆရာမတွေ ဖြစ်နေကြပြီလေ။ သူတို့ကလည်း စာအုပ်တွေ၊ ကဗျာတွေကို ချစ်ကြတယ်။ ဒါကြောင့် ကလာရာ သုံးနှစ်အရမှာ သူတို့က ကလာရာကို စာဖတ်နိုင်အောင် သင်ပြပေးကြတယ်။ ဆာရာကလည်း ကလာရာကို ညှတိုင်း

ကဗျာတွေ ဖတ်ဖတ်ပြတယ်။ ဒါကြောင့်လည်း ကလေးလေး သာ ဖြစ်နေတာ ကလာရာဟာ သူ့အစ်မတွေလို စာအုပ်တွေ ကို စိတ်ဝင်စားသွားတာပဲ။ အစ်မနှစ်ယောက်က သူတို့ ညီမလေး အရွယ်မှာ သိထား သင့်တာတွေကိုပါ သင်ပြပေး ကြပါသေးတယ်။ ဥပမာ - အချက်အပြုတ်၊ အချုပ် အလုပ်၊ သန့်ရှင်းရေး စသဖြင့် ပေါ့။ ဘာတန် မိသားစုက ယာခင်းထဲမှာ နေကြတော့ ကလာရာ လမ်းလျှောက်နိုင် တဲ့ အချိန်မှာပဲ တစ်နိုင်တစ်ပိုင်

အလုပ်ကလေးတွေကို လုပ်နေရပြီလေ။ ကြက်ကလေးတွေကို အစာကျွေး ရတယ်။ ကြက်ဥ ကောက်ရတယ်။ ဟင်းသီးဟင်းရွက် ခူးရတယ်။ ဟင်းချို

ချက်ရာမှာ ဝင်ကူရတယ်။ နွားနို့တောင် ညှစ်ရပါသေးတယ်။ ယာတောထဲမှာ
မွေးတဲ့ တယ်သူမဆို ယာတောအလုပ်ကို လုပ်ရသလိုပဲပေါ့။ လုပ်တတ်သွား
အောင်လည်း သင်ရတာပဲလေ။

ဒါပေမဲ့ ၁၈၂၀ နှစ်များမှာ မိန်းကလေးတွေ မသင်ယူကြတဲ့ ကိစ္စ တချို့တော့ ရှိလေရဲ့။ အရိုင်းမြင်းငယ်လေးပေါ် ကုန်းနီးမတင်ဘဲ ဒုန်းစိုင်း စီးတဲ့နည်းပါပဲ။ နောက်တစ်ခုက ယောက်ျားကြီးတွေ သုံးကြတဲ့ တူလို၊ ဝက် အူလှည့်လို ပစ္စည်းတွေကို သုံးတတ်ဖို့ မသင်ယူကြဘူး။ နောက်တစ်ခုက ခိုင် ပြီး စိတ်ချရတဲ့ ကြိုးထုံးနည်းပဲ။ အဲ - ဘောလုံးကို အားကုန်သုံးပြီး ပစ်တာ တို့၊ ယောက်ျားလေးတစ်ယောက်လို ဘောလုံးကို တန်းတန်းမတ်မတ် ပစ် တတ်ဖို့ကိုတော့ ဘယ်တော့မှ မသင်ယူကြဘူး။

ဒါပေမဲ့ ကလာရာရဲ့ အစ်ကိုကြီးနစ်ယောက် ဖြစ်ကြတဲ့ စတီဗင် (Stephan) နဲ့ ဒေးဗစ် (David) ကတော့ အထက်က ဖော်ပြခဲ့တာတွေ အားလုံး သင်ပြပေးကြတာပဲ။ ဒါတွေတင်မကဘူး။ နောက်ထပ် အများကြီး သင်ပြကြပါသေးတယ်။ စတီဗင်က ကိန်းဂဏန်းနဲ့ ပတ်သက်ရင် သိပ်ကျွမ်း တာ။ ဒီတော့ သူက ကလာရာရဲ့ သင်္ချာဆရာ ဖြစ်လာတာပေါ့။ နောက်ပိုင်း မှာ ကလာရာက ဒီအကြောင်းကို ရေးသားခဲ့ပါတယ်။

“အမြောက်တဲ့၊ အစားတဲ့၊ အနှုတ်တဲ့၊ တစ်ဝက်တဲ့၊ လေးပုံတစ်ပုံတဲ့၊ တစ်ခုလုံးတဲ့၊ ဒို့... စိတ်ရှုပ်စရာ လျှို့ဝှက်ဆန်းကြယ်တွေလိုပါပဲ”

ဒေးဗစ်ကတော့ အားကစားသမား။ သူက ကလာရာကို တိရစ္ဆာန်တွေ ကို ချစ်တတ်ဖို့၊ အထူးသဖြင့် မြင်းတွေပေါ့။ နောက် သူက ယောက်ျားလျာ တစ်ယောက်လို တောထဲသွားကစားဖို့ အားပေးအားမြှောက် လုပ်တယ်။ သူက သူ့ညီမလေးကို အိမ်မှာ အရပ်တွေနဲ့ ကစားတာကို မကြိုက်ဘူး။ သူ က ၁၉ ရာစုနှစ် မိန်းကလေးတွေ အိမ်တွင်းပုန်းဘဝနဲ့ တကုပ်ကုပ် အလုပ် လုပ်စေတဲ့ စည်းမျဉ်းတွေကို ဂရုမစိုက်ဘူး။ လျစ်လျူရှုထားတတ်သူလေး၊ တကယ်တော့ သူဟာ ကလာရာအဖို့ သူ့ရဲကောင်းကြီးပဲ။

အဲ... ကလာရာဘဝ တိုးတက်မြင့်မားလာအောင် ဖန်တီးပေးဖို့ စိတ်
မဝင်စားသူကတော့ ကလာရာအမေ ဆာရာပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ ဆာရာဘာတန်
ဟာ အလုပ်ကြိုးစားတဲ့ ပွင့်လင်းတဲ့ အမျိုးသမီးကြီး ဖြစ်တယ်။ ကျွန်စနစ်
အဆုံးသတ်ဖို့ ဦးစားပေး ဆောင်ရွက်တယ်။ အမျိုးသမီးတွေ မဲပေးခွင့်
ရစေချင်တယ်။ သူ့ခင်ပွန်းလိုပဲ သူဟာ တန်းတူညီမျှအခွင့်အရေးနဲ့ ပတ်သက်
ပြီး ခိုင်ခိုင်မာမာ ယုံကြည်သက်ဝင်သူလည်း ဖြစ်တယ်။

ဒါတွေကြောင့်ပဲလား မသိဘူး။ ဆာရာဟာ ကလာရာအတွက် နေ့စဉ်
လုပ်ပေးရမယ့် တာဝန်တွေကို တခြားမိသားစုဝင်တွေ လက်ထဲ ထိုးအပ်
ထားလိုက်တယ်။ ဒါပေမဲ့ သူ့သမီး အရှက်ကြီးတဲ့ ကိစ္စအတွက်တော့ သူ
စိတ်ပူနေပါတယ်။ ကလာရာကလည်း အသက်ကလေးရလာလေ ရှက်တာက
ပိုဆိုးလာလေပဲ။ သူ့သမီးနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ အခက်အခဲတွေကို ဆာရာက သူတို့
ဆီ လာလည်တတ်တဲ့ ဦးခေါင်းရှိ အဖုအထစ်များကို ကြည့်ဟောတဲ့ ပညာရှင်
(Phrenologist) အယ်လ်အဲန်ဖောင်းလား (L.N. Fowler) နဲ့တောင်
တိုင်ပင် ဆွေးနွေးကြည့်တယ်။ အခုတောင် အသက် ၁၆ နှစ် ရနေပြီဖြစ်တဲ့
အကြောက်မ ကလာရာ ဘဝအတွက် ဘာတွေများ လုပ်နိုင်တော့မှာလဲ။

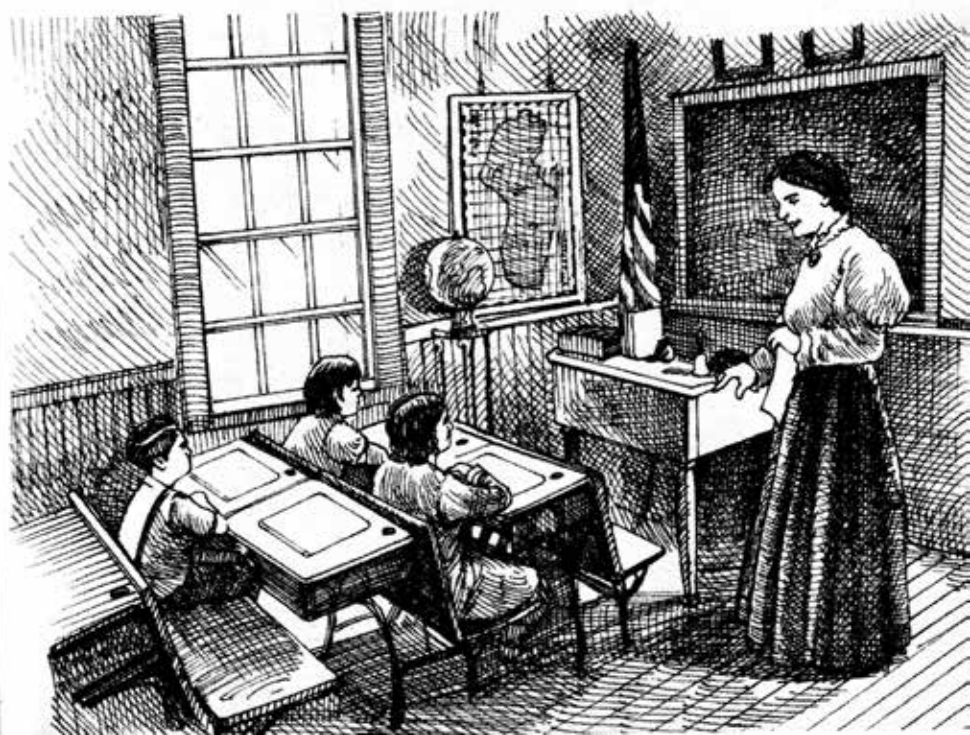
ဦးခေါင်းခွံပေါ်ရှိ အဖုအထစ်တွေကို ကြည့်ဟောတဲ့ ပညာရှင်ဟာ လူ
တစ်ယောက်ရဲ့ ဦးခေါင်းခွံပေါ်က အဖုအထစ်တွေက လူတစ်ယောက်ရဲ့ စွမ်း
အားနဲ့ အားနည်းချက်ကို ဖော်ပြတယ်ဆိုတဲ့ မှားယွင်းသော မှတ်သားချက်
ပေါ်မှာ အခြေခံပါတယ်။ အခု ဒီပညာရှင် 'ဖောင်းလား' က ကလာရာကို
ကြည့်ပြီး ဘာအကြံဉာဏ်ကို ပေးလိုက်ပါသလဲ...။

သူမ ရှက်တတ်တာ ပျောက်ဖို့ ကလာရာဟာ နွေကျောင်း (Summer
School) မှာ စာပြသင့်တယ်လို့ ပြောပြလိုက်ပါတယ်။ သူပြောတာ လုံးဝ
မှန်သွားပါတယ်။

အခန်း - ၂ မွေးရူပါ ဆရာ

ဖောင်းလားရဲ့ အကြံပေးချက်ကို ကလာရာ သဘောမကျပါဘူး။ တန်းလုံးပြည့်နေတဲ့ သူစိမ်းတွေကို စာသင်ပြရတာ အနှိပ်စက်ခံနေရသလိုပဲ သူ ထင်မိတယ်။ ဒါပေမဲ့ တစ်နှစ်ကြာတဲ့ အခါမှာတော့ မြောက်အောက် စဖို့ကျောင်း (North Oxford Schoolhouse) စာသင်ခန်း တစ်ခန်းထဲ ရှိ တပည့် ၄၀ နဲ့ မျက်နှာချင်းဆိုင် သူ မတ်တတ်ရပ်နေရတဲ့အဖြစ်ကို သိ လိုက်ရတယ်။ နောက်ပိုင်းမှာ သူက "ကျွန်မလောက် အရပ်ရှည်ပြီး ကျွန်မနဲ့

သက်တူရွယ်တူ ကျောင်းသားတွေ” လို့ ရေးသားခဲ့တယ်။ သူတို့ဟာ တခြားတစ်နေရာက လာကြတာဆိုတဲ့ အချက်ကိုလည်း သူမက လျှို့ဝှက်ထားပါဘူး။ ဒါပေမယ့် သူမက ၁၇နှစ် သမီး အရွယ်ပဲမို့ တကယ်လို့ သူတို့ တစ်တွေက အတန်းထဲမှာ ထော်လော်ကန့်လန့် မထီလေးစား လုပ်မယ်ဆိုရင် တော့ သူတို့ အထင် လုံးဝ မှားသွားပြီပေါ့လို့လည်း ပြောခဲ့ပါတယ်။ ပထမဆုံး နေ့မှာ သူက အသံကျယ်ကျယ် စဖတ်လိုက်တော့ အနာတရ ဖြစ်စေတဲ့

အရှက် လုံးဝ ပျောက်သွားပါတယ်။ ဒါကြောင့် စာသင်ပေးရတာကို ပျော်လာ
တယ်။ နှစ်မြိုက်လာတယ်။ သူလိုပဲ အတန်းသားတွေလည်း ပျော်ကြတယ်။
နောက်ပိုင်း ရက်အနည်းငယ် ကြာသွားချိန်ကျတော့ သူဟာ ဘောလုံးကို
တည့်တည့်မတ်မတ်၊ ပြင်းပြင်းထန်ထန် ပစ်လာနိုင်ကြောင်း သက်သေပြနိုင်
ခဲ့တယ်။ ဒါဟာ သူတို့ကို 'ကျော' နိုင်တဲ့ သဘောပဲ ဖြစ်တယ်။ ဒီလို ဖြစ်လာ
တာကတော့ အံ့သြစရာကြီးပေါ့။

အဲဒီနေ့မှာ ကလာရာရဲ့ မူလ သင်ပြမှု ကျွမ်းကျင်တာက လူတိုင်းကို အံ့အားသင့်စေခဲ့တယ်။ သူမကိုယ်တိုင်တောင် အံ့အားသင့်မိလိုက်တယ်။ သူမ အတန်းတွေကတော့ အမြဲ ပျော်ရွှင်မြူးကြွနေကြတာပဲ။ စည်းကမ်းလည်း ရှိတယ်။ ကျောင်းသားတွေကလည်း အတန်းတက်ရတာ ပျော်ကြတယ်။ သူ့ သတင်းတွေက လူချင်းဆောင်သွားတော့ တခြားပြို့တွေက ခန့်အပ်တဲ့အလုပ် တွေ ရလာတာပေါ့။ ဒါပေမဲ့ သူက နွေကျောင်းမှာ နောက်တစ်နှစ် ဆက် သင်ပေးတယ်။ ဒီနေ့ကျောင်းကတော့ မက်ဆာချူးဆက်ပြည်ထဲက ချာလ တန် (Charlton) နားမှာ တည်ရှိပါတယ်။ လခက တစ်ပတ် နှစ်ဒေါ်လာပါ။ ဒီနှုန်းက နွေကျောင်းတွေပေးတဲ့ ပုံမှန်လစာပါပဲ။ ဒီလိုကျောင်းတွေမှာ အများ အားဖြင့် အမျိုးသမီးပဲ သင်ပြ ပေးကြတယ်။ ယောက်ျားတွေ ကတော့ အများအားဖြင့် အချိန် ပြည့်ကျောင်းတွေမှာ သင်ပြကြ တယ်။ သူတို့ကျတော့ လစာ ပိုများတာပေါ့။

၁၈၄၀ ခုနှစ်မှာ ကျောင်းဘုတ်အဖွဲ့က ကလာရာကို နှစ်ပေါက် သင်ပြ ရမယ့်တာဝန် ပေးခဲ့တယ်။ လစာကတော့ နွေကျောင်းလစာပဲပေါ့။ ဒီတော့ ကလာရာက ပေးတဲ့အလုပ်ကို လက်ခံပါ့မယ်။ ဒါပေမဲ့ ယောက်ျားဆရာ တစ်ယောက်ရတဲ့ လစာပေးပါလို့ တည်တည်ငြိမ်ငြိမ် ပြန်ဖြောပြလိုက်တယ်။ ဘုတ်အဖွဲ့က သဘောတူလက်ခံလိုက်တယ်။ ဒီအောင်မြင်မှု သတင်းလေး ကြားလိုက်တော့ ဆရာဘာတန် သိပ်ကို ပျော်သွားမှာပါပဲ။ သူမရဲ့ ကြောက်ရွံ့

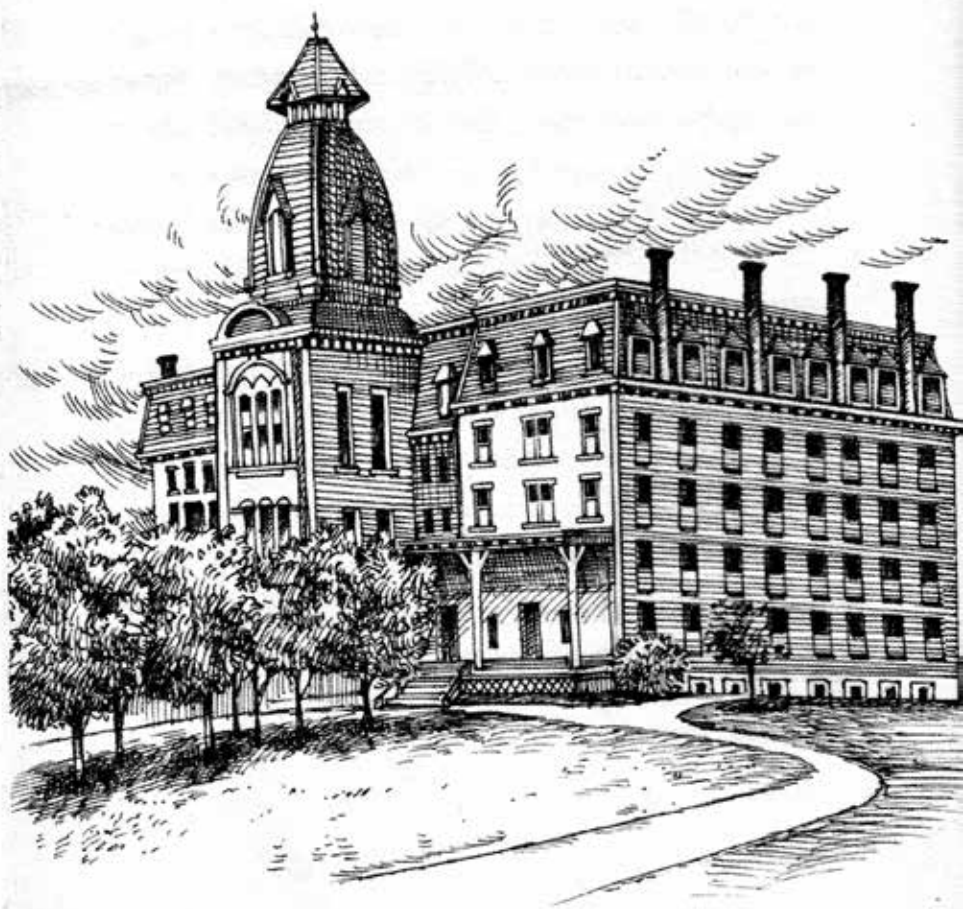
အရှက်ကြီးလှတဲ့ သမီးတစ်ယောက် သူ့ခြေထောက်ပေါ် သူ့ရပ်ဖို့ နားလည် သဘောပေါက်သွားရပြီကိုး။

နောက်ပိုင်း ၁၀နှစ်ကျော်တဲ့အထိ ဒေသအတွင်း ကျောင်းတွေမှာ စာသင်ပြခဲ့တယ်။ သူ့မှာ သူ့ကျောင်းသားတွေ အကောင်းဆုံး ပညာရဖို့ကလွဲပြီး ဘာမှ လိုအင်ဆန္ဒ မရှိဘူး။ ဒါကြောင့်မို့လည်း သူ့မြို့က ဆင်းရဲတဲ့ မိသားစု တွေမှာ သူတို့သားသမီးလေးတွေ ပို့စရာကျောင်းမရှိတဲ့အဖြစ်ကို သိတော့ သူက ပါဝင်ဖြေရှင်းပေးခဲ့တာပေါ့။ သူ့မိဘတွေလိုပဲ ကလာရာဟာလည်း လူတိုင်းမှာ တူညီတဲ့ အခွင့်အရေး ရှိတယ်ဆိုတာ ယုံကြည်လက်ခံထားတယ်။

အခုတော့ ကလာရာက အောက်စဖို့မှာ စက်ပိုင်ဖြစ်နေတဲ့ သူ့ အစ်ကိုနဲ့ ကျောင်းတစ်ကျောင်းထောင်ဖို့ ငွေစုနေပါပြီ။ ဒီကျောင်းက စက်ရုံ အလုပ်သမားတွေရဲ့ သားသမီးလေးတွေ တက်ဖို့ကျောင်း ဖြစ်တယ်။ ဒီ ကျောင်းမှာ သင်ပြနေစဉ် နယ်ပြောင်းလာကြတဲ့ အိုင်းရစ်နဲ့ သာမန်ကလေးတွေ အင်အားစာ တိုးတက်အောင် သူ အထူးပြင်းပြင်းထန်ထန် ကြိုးစားတယ်။

တစ်ချိန်တည်းမှာ သူ့ပညာရေး ဆက်နိုင်ဖို့လည်း မျှော်မှန်းတမ်းတ နေပါတယ်။ ၁၈၅၀ ခုနှစ် ရောက်လာတဲ့ အခါမှာတော့ သူမဟာ ခြေတစ်လှမ်း ရဲရဲကြီး လှမ်းလိုက်ပါတော့တယ်။ ဒါက ဘာလဲဆိုတော့ ကလင်တန်လွတ်လပ် ရေးဌာန (Clinton Liberal Institute) မှာ စာရင်းသွင်းလိုက်တာပဲ။ ဒီ ဌာနဟာ အမေရိကရှိ ကျား မ အတူ သင်ယူနိုင်တဲ့ ကျောင်းအနည်းငယ်ထဲက

တစ်ကျောင်း ဖြစ်တယ်။ အောက်စဖို့ဒ် မိုင် ၂၀၀ ဝေးပါတယ်။ ကလာရာ ကလည်း အိမ်က ရွာဖူးသူ မဟုတ်ဘူးလေ။ ဒါပေမဲ့လည်း သူ ကလင်တန် (Clinton) ကို ထွက်ခဲ့တယ်။ ဒီလို စွန့်စွန့်စားစား ထွက်လာလိုက်တော့ သူ ခရီးသွားရမှာကို လုံးဝ မကြောက်တော့ဘူး။

ကလေးရာက အဲဒီအကယ်ဒမီမှာ သမိုင်း၊ ဒဿန၊ အဆင့်မြင့်သင်္ချာနဲ့ နိုင်ငံခြားဘာသာရပ်များကို ယူပါတယ်။ သူက အပြင်းအထန် ကြိုးစားတယ်။ သူငယ်ချင်းကောင်းတွေ ရလာတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီအကယ်ဒမီကိုပေးဖို့ သူ့မှာ သင်တန်းကာလ သုံးကာလအတွက်ပဲ ပိုက်ဆံ ရှိတယ်။ ဒါကြောင့် ၁၅၅၀ ခန့်မှာ သူ အိမ်ပြန်လာရတော့တာပေါ့။ ဝမ်းနည်းစရာက ခု သူ ပြန်လာရတဲ့ သူ့အိမ်ဟာ သူ ထွက်လာစဉ်ကလို မဟုတ်တော့တဲ့ ကိစ္စပါပဲ။

သူ အဝေးရောက်နေစဉ် မိခင်ကြီး ရုတ်တရက် ဆုံးပါးသွားတယ်။ ကလေးရာက သိပ်ကို ဝမ်းနည်း လွမ်းဆွတ်ရတာပေါ့။ အသက်ကြီးလှပြီဖြစ်တဲ့ ဖအေကလည်း

သူ့အစ်ကို ဒေးဗစ်နဲ့ သွားနေတယ်လေ။ ဒီတော့ သူ့မျှော် အထီးကျန် ဖြစ် ရရှာပြီပေါ့။ အင်မတန်ကို စိတ်ဓာတ်ကျသွားလို့ 'ငါ့ကို မလိုအပ်ကြတော့ဘူး' လို့တောင် မှတ်တမ်းရေးမိလိုက်တယ်။

ဒီလိုအကြောင်းတွေ ရှိနေလို့လည်း ကလင်တန်မှာ ကျောင်းနေဖက် များ ဖြစ်ကြတဲ့ နယူးဂျာစီပြည်နယ်၊ ဟိုက်စတောင်း (Highstown) က ချား (Charles) နဲ့ မေရီနော်တန် (Marry Norton) တို့ဆီ လည်ပတ်ဖို့ ဖိတ်တာကို အမြန်လက်ခံလိုက်တာပေါ့။ နော်တန်မိသားစုဝင်တွေက လူမှု ရေးကိစ္စ သိပ်များတယ်။ ရောက်စမှာတော့ ကလာရာ ပျော်ပါတယ်။ အသက် ၁၆ နှစ်သာ ရှိသေးတဲ့ မေရီကတော့ ကလာရာကို လေးစားတယ်။ ကြည်ညို တယ်။ ဒါပေမဲ့ အသက် ၂၁ နှစ်အရွယ် ချား (Charles) ကတော့ ပရော ပရည် လုပ်တယ်လေ။ သူတို့မိဘတွေက ဆက်နေဖို့ ပြောကြပါတယ်။

ဒါပေမဲ့ နော်တန် မိသားစုနဲ့ ရက်သတ္တပတ်အနည်းငယ် နေမိလိုက် တာနဲ့ သူတို့ ကျင်းပတဲ့ ညစာစားပွဲတွေ၊ လက်ဖက်ရည်ပွဲတွေကို ငြီးငွေ့လာ တယ်။ သူက အသုံးဝင်မယ့် တစ်စုံတစ်ခုကို ပြုလုပ်ချင်နေသူကိုး။ သူ့ဆန္ဒ ပြည့်ဝဖို့ မစွတာနော်တန်ဆီက မျှော်လင့်မထားတဲ့ မေးခွန်းတစ်ခုကြောင့် သူ့ မှာ အခွင့်အရေးတစ်ရပ် ပေါ်လာတယ်။ သူတို့မြို့နဲ့ သိပ်မဝေးတဲ့ နယူးဂျာစီ ပြည်နယ်က စီဒါဗီးလီး (Cedarville) ယောက်ျားလေးကျောင်းမှာ စာသင် ပြဖို့ ဆန္ဒရှိသလားလို့ မေးလိုက်တဲ့ ကိစ္စပါပဲ။

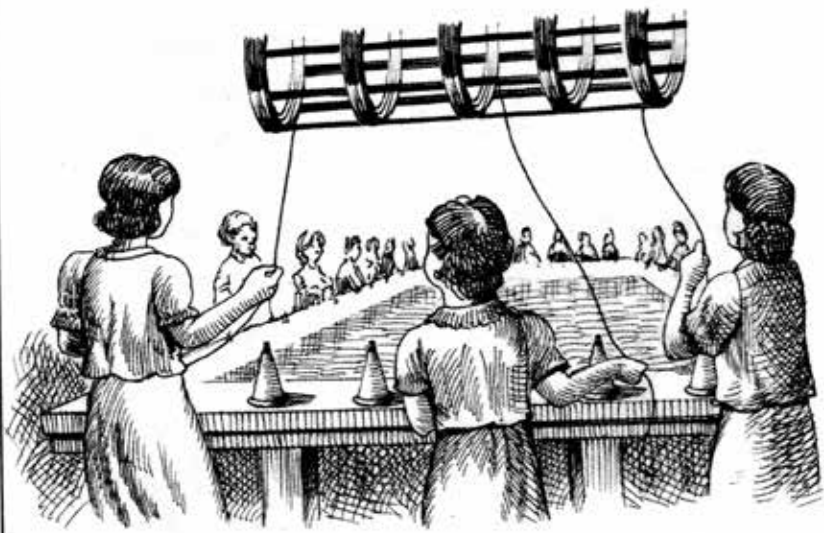

ကလာရာဟာ ကလင်တန် (Clinton) က သူ့တပည့်တွေကို သူ့
 သင်ပြမှု အတွေ့အကြုံတွေ တစ်ခါမှ မပြောပြခဲ့ဖူးဘူး။ သူက လိုက်လျော
 ညီတွေ ဖြစ်ဖို့ပဲ သိပ်လိုလားတယ်။ အဲဒီတုန်းက သူ့အသက်က ၂၉ နှစ်
 ရှိနေပြီဆိုတော့ တချို့တပည့်တွေထက် သိပ်ကို အသက်ပိုကြီးနေတာပေါ့။
 ဒါပေမဲ့ ဒီအနေအထားကို သူ့တပည့်တွေ မရိပ်မိကြပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲ
 ဆိုတော့ ကလာရာက ကိုယ်လုံးကိုယ်ပေါက် သေးသွယ်ကျစ်လျစ်တယ်။
 စကားချိုသာတယ်။ နောက် မိန်းမ ဆန်တယ်။ ဒါကြောင့်မို့လည်း ထိန်းမနိုင်၊
 သိမ်းမရ ရိုင်းစိုင်းတဲ့ စီဒါပီးလီးက ကျောင်းသားတွေကို ယဉ်ကျေးလာအောင်
 ပြုပြင်နိုင်တော့ နော်တန် အံ့အားသင့်သွားရတာပဲ။ တကယ်တော့ ကလာရာ
 ဘာတန်ဟာ အံ့ဩဖို့ကောင်းတဲ့ လုပ်သားတစ်ယောက်ပါပဲ။

တကယ်လို့ သူက အံ့သြစရာတွေလုပ်ဖို့ အိပ်မက်မက်ခဲ့ရင်တောင် ဘယ်သူ့ကိုမှ ဖွင့်ပြောတာ မဟုတ်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ လူတွေကို သူ ကူညီချင်တဲ့ အကြောင်းကိုတော့ အမြဲလိုလို ဖွင့်ဟတတ်တယ်။ နောက်ပိုင်း သိပ်မကြာလိုက်ခင်မှာ ကူညီခွင့်တွေ သူ ရသွားပါတယ်။

ကလာရာခေတ်က ကလေးအလုပ်သမားများ

ကလာရာဘာတန် မွေးတဲ့ ၁၈၂၁ခုနှစ်မှာ အမေရိကန်
က ကလေးငယ်တွေ အလုပ် စလုပ်နေကြရပြီ။ သူတို့ အသက်က
၅နှစ်၊ ၆နှစ်လောက်ပဲ ရှိပါသေးတယ်။ တချို့ကလေးတွေ
ဆိုရင် တစ်နေ့ ၁၂နာရီ အလုပ်လုပ် ရတယ်။ တချို့ ဒီထက်
ပိုပါသေးတယ်။ သူတို့ဟာ အထည်စက်ရုံတွေ၊ တခြား စက်ရုံမျိုးစုံ
တွေ၊ စည်သွတ်စက်ရုံတွေ၊ သတ္တုတွင်း၊ ယာခင်း၊ အိမ်ခန်းကျဉ်း
လေးတွေပါရှိတဲ့ တိုက်ခန်းတွေမှာ အလုပ်လုပ်ကြရတယ်။ ရတဲ့
လစာက မဖြစ်စလောက် ဘာမှမပေးသလိုပါပဲ။ လုပ်ရတဲ့အလုပ်
တွေက သိပ်ကို အန္တရာယ်များတယ်။ တကယ်လို့ ဖျားရင်၊ ဒဏ်ရာ
အနာတရဖြစ်ရင် ပိုက်ဆံ လုံးဝ မပေးတော့ပါဘူး။ ၁၈၀၀
ပြည့်နှစ်များ တစ်လျှောက်လုံး ကလေးလုပ်သား အများစုဟာ

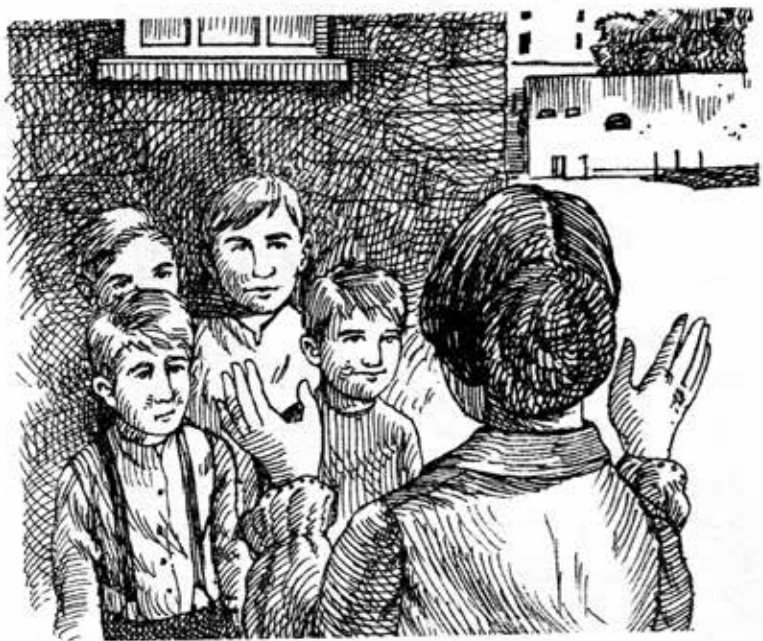
စာမရေးတတ်၊ စာ
မဖတ်တတ် ကြဘူး။
ကျောင်း မနေကြလို့
ပဲ။ ကျောင်းလခတွေ
ကလည်း ဆင်းရဲတဲ့
မိသားစု မပေးနိုင်
လောက်အောင် များ
တာကိုး။ နောက်
ကလေးတွေ ပညာ
သင်နိုင်ရေးအတွက်
ဥပဒေလည်း မရှိ
ဘူး။

မက်ဆာချူးဆက်က ကလာရဒို ဇာတိမြို့မှာ ကလေး လုပ်
သား ဆိုင်ရာ ဥပဒေကို ၁၈၃၆ခုနှစ်မှာ ထုတ်ပြန်လိုက်ပါတယ်။
ဒီဥပဒေသစ်အောက်မှာ ၁၅နှစ်အောက် ကလေးတွေ
အနည်းဆုံး တစ်နှစ်မှာ သုံးလ ကျောင်းတက်ဖို့ ပါဝင်တယ်။
၁၈၄၂ခုနှစ်မှာတော့ မက်ဆာချူးဆက်ရဲ့ ဥပဒေသစ်က
ကလေးတွေ တစ်နေ့ ၁၀နာရီထက် ပိုလုပ်စေခဲ့တယ်။

ပထမဆုံးသော ဖက်ဒရယ်ကလေးအလုပ်သမား ဥပဒေ
ကို သင့်တင့်မျှတသော လုပ်အားဆိုင်ရာဥပဒေ (The Fair
Labour Standards Act) ဆိုတာကလည်း ၁၉၃၈ခုနှစ်အထိ
အသက်မဝင်ခဲ့ပါဘူး။

အခန်း - ၃ ရဲရင့်တဲ့ ခြေလှမ်းများ

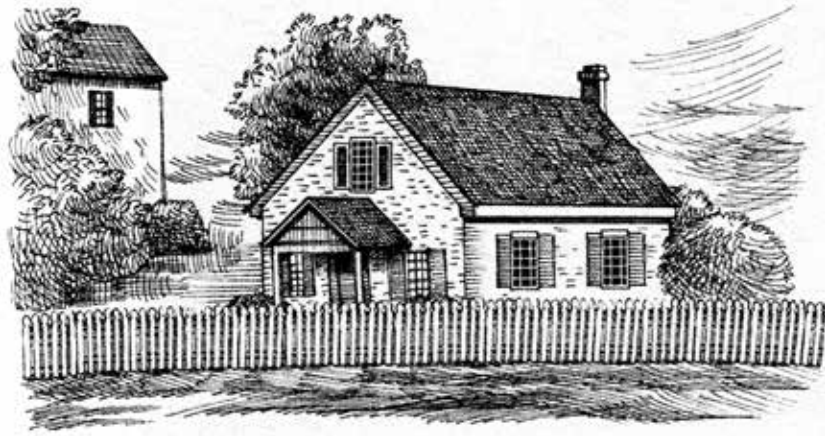

၁၈၅၂ ခုနှစ်မှာ ကလာရာ ဘိုဒမ်တောင်း (Bordentown) မှာ ရှိနေ
တယ်။ ဘိုဒမ်တောင်းက နယူးဂျာစီပြည်နယ်မှာပါ။ ဟိုက်စတောင်း
(Highstown) ရှိ နော်တန်အိမ်နဲ့ မိုင်အနည်းငယ်လောက်ပဲ ဝေးပါတယ်။
လမ်းမပေါ်က ယောက်ျားလေးတွေကို သတိပြုမိလိုက်တော့ သူတို့လေးတွေ
ဘာကြောင့် ကျောင်းမသွားကြတာလဲလို့ ကလာရာက မေးလိုက်တယ်။ အဖြေ

ကတော့ 'အမျိုးသမီးကြီး ... ကျွန်တော်တို့အတွက် ကျောင်းမရှိဘူးလေ' ဆိုတာပဲ။

ကလာရာကတော့ ကျောင်းရှိသင့်တယ်လို့ပဲ ထင်တယ်။ မက်ဆာ ချူးဆက်မှာလို နယူးဂျာစီမှာ ကျောင်းတွေက အခမဲ့ မဟုတ်ဘူး။ ဒီအချက် ကတော့ သိပ်ကို မတရားရာ ကျလွန်းလှပါတယ်။ ဒါကြောင့် ကလာရာက ဒီကိစ္စအတွက် အရေးယူဆောင်ရွက်ဖို့ ဆုံးဖြတ်လိုက်တာပဲ။ သူ ဘိုဒမ်တောင်း ကျောင်းဘုတ်အဖွဲ့နဲ့ အစည်းအဝေးလုပ်ဖို့ စီစဉ်တယ်။ ဒီအစည်းအဝေးမှာ သူက အခမဲ့ကျောင်းဖွင့်ဖို့ တောင်းဆိုတယ်။ တစ်ချိန်တည်းမှာ သူ အောက်စဖို့ နဲ့ စီဒါဗဲလီး (Cedarville) မှာ ဘာတွေလုပ်ခဲ့ကြောင်း၊ ယခု သူတို့အတွက် လည်း အလားတူကိစ္စတွေ လုပ်ပေးလိုကြောင်း ပြောပြလိုက်တယ်။ တကယ် လို့သာ အခမဲ့ကျောင်းဖွင့်ပေးမယ်ဆိုရင် သူက လခမယူဘဲ စာသင်ပေးပျံ မယ်လို့ ပြောပြတယ်။

ဘုတ်အဖွဲ့က လက်ခံလိုက်တယ်။ နောက်တစ်နေ့မှာပဲ ကျောင်း ဟောင်းကြီးကို ပြန်ဖွင့်လိုက်ကြတယ်။ ဖွင့်ပြီး ရက်သတ္တပတ်မှာ ကျောင်းကြီး

ကို သန့်ရှင်းရေးတွေ လုပ်၊ လိုအပ်တဲ့ ထိုင်ခုံရည်တွေ၊ မြေပုံတွေ၊ ကျောက်
 သင်ပုန်းတွေ လုပ်ကြ။ ဇူလိုင်လထဲမှာ သူမရဲ့ ပထမဆုံး အတန်းထဲက
 ယောက်ျားလေးခြောက်ယောက်ကို ကလာရာ နှုတ်ဆက်လိုက်တယ်။ သူက
 ကျောင်းသားတွေ သက်သောင့်သက်သာ ရှိနေအောင် ကြိုးစားတယ်။ မြေပုံ
 ထဲက တိုင်းပြည်တွေအကြောင်း မေးရင် ဖြေပြတယ်။ ပျင်းစရာ အချက်
 အလက်တွေပြောပြီး ဖြေပြတာ မဟုတ်ဘူး။ ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းတွေ နှော့ပြီးပြော
 ပြတာပါ။ ဒါကြောင့်ပဲလား မသိဘူး။ နောက်နေ့ကျတော့ ကျောင်းသားဦးရေ
 ၂၀ ဖြစ်လာတယ်။ နှစ်ပတ်အတွင်းမှာ ကျောင်းသား ၅၅ ယောက် ရှိလာ
 ခဲ့တယ်။ နောက်ပိုင်း မိန်းကလေးတွေလည်း ကျောင်းလာတက်ကြတယ်။
 ဒီတော့ ကျောင်းသစ်ကလေးက စည်စည်ကားကား စိုစိုပြည်ပြည် ဖြစ်လာ
 ခဲ့တာပေါ့။

လအနည်းငယ်ကြာလာတော့ ကျောင်းသူကျောင်းသားတွေ သိပ်တိုးလာလို့ ကျောင်းဘုတ်အဖွဲ့က ကလေးရာရဲ့ သူငယ်ချင်း ဖန်နီချိုင်း (Fanny Childs) ကို ငှားရတော့တာပါပဲ။ မြို့သူမြို့သားတွေကလည်း ဝမ်းသာကျေနပ်

ကြတယ်။ ဒါကြောင့် သူတို့က ကလာရာနဲ့ ဖန်နီချိုင်းကို တစ်နှစ်ဒေါ်လာ ၂၅၀ ပေးဖို့ ဆန္ဒပြုကြတယ်။ ဒီငွေဟာ အဲဒီအချိန်တုန်းကတော့ အတော်လေး များတာပေါ့။

လူတိုင်း ပျော်နေကြတယ်။ အထူးပျော်နေမိသူက ကလာရာပဲ။ နှစ် ကုန်တော့ ကျောင်းသားလေး ခြောက်ယောက်နဲ့ ဖွင့်ခဲ့တဲ့ ကျောင်းမှာ ကျောင်း သူကျောင်းသား ၂၀၀ ရှိလာခဲ့တယ်။ နောက်ထပ် ကျောင်းသူကျောင်းသား ၄၀၀ က ကျောင်းတက်ဖို့ စောင့်နေကြတယ်။ ကလာရာအဖို့ နောက်တစ်ခု ဝမ်းသာစရာကတော့ မြို့လူထုက အခုအခါမှ အမဲပညာရေးကို လုံးဝ ထောက်ခံအားပေးကြတဲ့ ကိစ္စပဲ။ သူတို့က ကျောင်းသား ၆၀၀ ဆန့်တဲ့ ကျောင်းသစ်တစ်ကျောင်းဆောက်ဖို့ မဲပေးကြတယ်။ ဒီကျောင်းသစ်က နှစ် ထပ်ကျောင်း ဖြစ်ရမယ်။ တစ်တန်းစီအတွက် သီးခြားစာသင်ခန်း ရှိရမယ်။ ဒါဟာ သူမ မနားမနေကြိုးစားလာပြီးတဲ့နောက် ပေါ်ထွက်လာတဲ့ အံ့ဩဖွယ် အောင်မြင်မှုကြီးပဲ ဖြစ်တယ်။ ဘိုဒန်တောင်းမှာတော့ ခုဆိုရင် သူ့အနာဂတ် က သိပ်ကို တောက်ပ ဝင်းလက်နေပါပြီ။

ကျောင်းသစ်ကို ကျောင်းအမှတ် (၁) လို့ နာမည်တပ်ပြီး ဖွင့်ဖို့ အဆင် သင့်ဖြစ်နေချိန်မှာ ကလာရာကို အဲဒီကျောင်းသစ်ရဲ့ ကျောင်းအုပ်မခန့်ဘူးလို့ လူကြီးတွေက ပြောကြတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ကျောင်းအုပ်ချုပ်ရတဲ့ အလုပ်ဟာ မိန်းမသားအတွက် သိပ်ခက်ခဲတယ်။ မလွယ်ကူဘူးလို့ အကြောင်း ပြကြတယ်။ ဒါကြောင့် ကျောင်းဘုတ်အဖွဲ့က ယောက်ျားတစ်ယောက်ကို ဒေါ် လာ ၆၀၀ နဲ့ ငှားလိုက်တယ်။ ကလာရာက လက်ထောက် အမျိုးသမီးပေါ့။ လစာ ဒေါ်လာ ၂၅၀ ပဲ ပေးတယ်။

ဒါကြောင့် ကလာရာ ခဲလေသမျှ သဲရေကျ အဖြစ်မျိုးနဲ့ ရင်ကျိုးခဲ့ရ
ရှာတယ်။ မစားနိုင် မသောက်နိုင် ခံစားရရှာတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျောင်းအမှတ်
(၁) မှာ ဆက်နေဖို့ ကြိုးစားတယ်။ ဒါပေမဲ့ ပိုပိန်လာတယ်။ ပိုအားနည်းလာ
တယ်။ နောက်ဆုံး အသံတောင် ဝင်သွားပါတယ်။ နောက်ဆုံးတော့ သူက
ကျန်းမာရေး ပြန်ကောင်းရေးအတွက် ဘိုဒန်တောင်းက ထွက်ခွာသွားဖို့ ဆုံး
ဖြတ်လိုက်တယ်။ ၁၈၅၄ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလထဲမှာ ထွက်လာခဲ့တယ်။

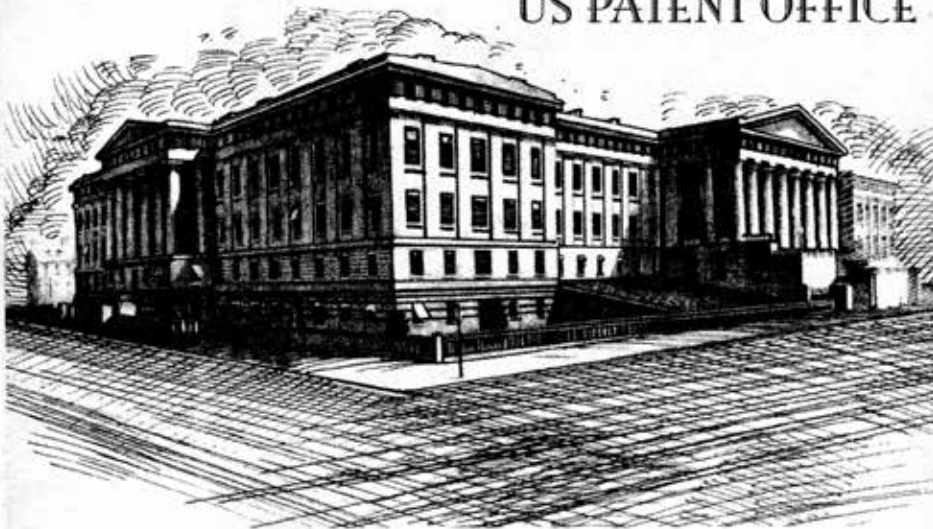

အခု ကလာရာက ဝါရှင်တန်ဒီစီကို ရွှေ့ပြောင်းသွားခဲ့ပါပြီ။ သူ့ သူ
ငယ်ချင်း ဖန်နီချိုင်းလည်း ပါသွားပါတယ်။ ထင်ထားတဲ့ အတိုင်းပါပဲ။ ဝါရှင်
တန်ဒီစီ ပြောင်းပြီး မကြာခင်မှာဘဲ သူ့ကျန်းမာရေးက ကောင်းလာခဲ့တယ်။
စိတ်နေစိတ်ထားတွေလည်း ပြောင်းလဲသွားပါတယ်။

အမျိုးတစ်ယောက်ရဲ့ သူငယ်ချင်းမှတစ်ဆင့် ယူအက်စ်မှတ်ပုံတင်
ရုံးမှာ စာရေးအလုပ်ကို ရလို့က်တယ်။ လစာက တစ်နှစ်ကို ဒေါ်လာ ၁၄၀၀
ပါ။ ဆရာလစာထက် အများကြီး ပိုတာပေါ့။ ဒါဟာ တကယ်တော့ ယောက်ျား
တစ်ယောက် ရသလောက် ရတဲ့ လစာငွေပါပဲ။

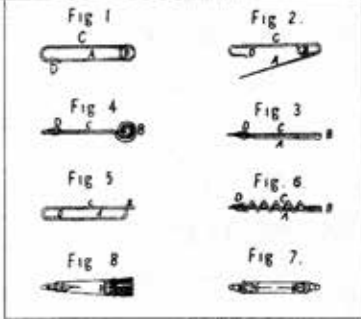
“ငါ့ အခြေအနေကတော့ ပျော်စရာကောင်းလောက်အောင် သာယာ
စိုပြည်ပါတယ်” လို့ သူ့သူငယ်ချင်းဆီတောင် စာရေးလိုက်ပါသေးတယ်။
အခုတော့ သူက မှတ်ပုံတင်ရုံးမှာ စာရွက်စာတမ်းတွေကို သူမရဲ့ လက်ရေး
လှလှလေးနဲ့ ကူးရေးရတာကို ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်နေပါပြီ။

US PATENT OFFICE

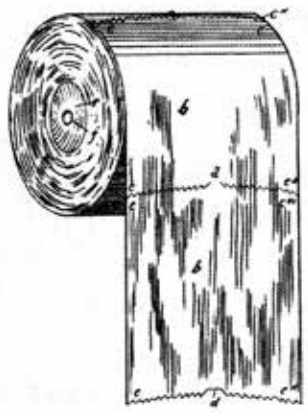
မှတ်ပုံတင်ရုံး

M. Hunt.
Pin.
N° 6281. Patented April 10 1869

ကလေးရာ ဘာတန်တို့ ခေတ်
 တုန်းက ကျွန်ုပ်တို့ နေ့စဉ်သုံး
 နေကြတဲ့ ပစ္စည်းမျိုးတွေ ဒါအင်
 ပေါင်း များစွာ ထုတ်ခဲ့ကြတယ်။
 ဥပမာ တွယ်ချိတ်၊ ဓာတ်လှေ
 ကား၊ ပန်းတန်၊ ဆေးစက်၊ တယ်
 လီဖုန်း၊ လက်နှိပ်စက်၊ ချုပ်စက်၊
 ဒိုင်းနမိုက်၊ တိုင်းလက်စက္ကူ၊
 ကိုတာကိုလား၊ ရိုလာကိုစတာ၊
 မျက်ကပ်မှန်၊ ဇစ် စတာတွေ
 ပေါ့။ ဒီတီထွင်မှု အားလုံး

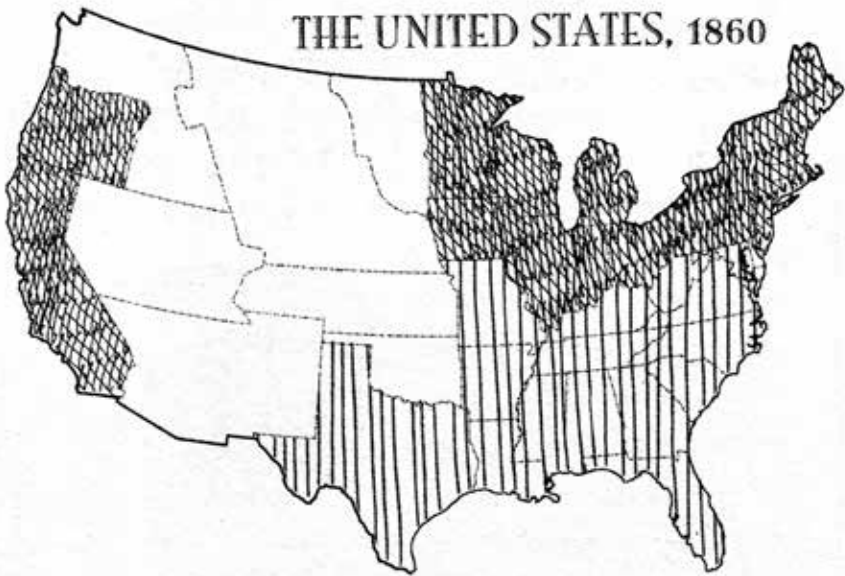
အတွက် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု မှတ်ပုံတင်ရုံး က မူပိုင်
 ခွင့်တွေ ထုတ်ပေးပါတယ်။ အဲဒီလို
 ထုတ်ပေးထားတဲ့ သဘောကတော့
 မှတ် ပုံတင် ပိုင်ရှင်သာလျှင် ထုတ်
 လုပ်သူ ဖြစ်လို့ မှတ်ပုံတင်ထားတဲ့
 ပစ္စည်းတွေ ကို ထုတ်လုပ်ရောင်း
 ချနိုင်တယ်ဆိုတာပဲ။ နွားနို့
 တာရှည်ခံအောင် အပူပေး ပိုး
 သတ်နည်းကိုတောင် မှတ်ပုံတင်ပါ
 တယ်။

ဇာလာရာတ ကွန်ဂရက်ထဲက စာကြည့်တိုက်ထဲမှာ စာဖတ်ရတာကို သိပ်သဘောကျတယ်။ သူက ဆီးနိတ်သွားပြီး ပြောကြဆိုကြတာကိုလည်း နားထောင်တယ်။ ကြာတော့ နိုင်ငံရေးကို နားလည်လာတော့တာပေါ့။ နောက် မိတ်ဆွေသစ်တွေလည်း ရသေးတယ်လေ။

ဒါပေမဲ့ သူဟာ နယူးအင်္ဂလန်က အမျိုးသမီးတစ်ယောက်၊ ကျွန် စနစ်ကို ရေရှည်တော်လှန်ဆန့်ကျင်သူတစ်ယောက်မို့ ဝါရှင်တန်မှာ ကြားခဲ့ ရတဲ့ စကားတွေကြောင့် မကြာခဏဆိုသလို စိတ်မကောင်းဖြစ်ရတယ်။ ဝါရှင် တန်မှာ ကျွန်စနစ်က တရားဝင် ရှိနေဆဲကိုး။ တကယ်တော့ ဝါရှင်တန်မှာ တွင် မဟုတ်ပါဘူး။ တောင်ပိုင်းပြည်နယ် အများစုမှာလည်း တရားဝင်နေဆဲ

THE UNITED STATES, 1860

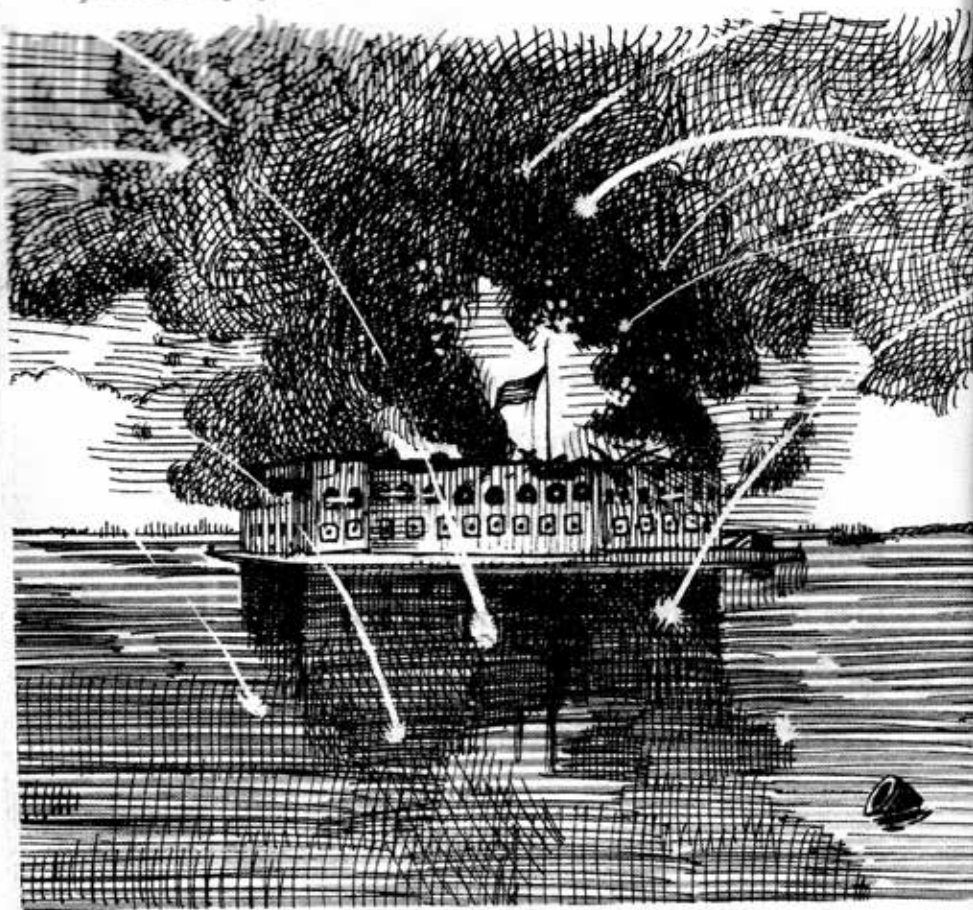

||||| SLAVE STATES [Cross-hatched] FREE STATES

ပါပဲ။ တောင်ပိုင်းသားတွေက ကျွန်စနစ် တရားဝင်၊ မဝင်ဟာ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ နဲ့ မဆိုင်ဘူး။ သူတို့ကသာ ဆုံးဖြတ်သင့်တယ်လို့ ယုံကြည်ထားကြတယ်။ ဒါပေမယ့် ကျွန်စနစ်ကို တော်လှန်ဆန့်ကျင်သူတွေကတော့ ယူအက်စ်အစိုးရ လို့ ခေါ်တဲ့ ယူနီယန် (Union) ဆုံးဖြတ်ခွင့်အာဏာ ရှိသင့်တယ်လို့ ယုံကြည် တယ်။

၁၈၆၀ ခုနှစ်မှာ ထုတ်ပြန်လိုက်တဲ့ အမိန့်ကတော့ တိုင်းပြည်ကို ကွဲ သွားစေခဲ့တယ်။ တောင်ပိုင်းပြည်နယ်တွေက ယူနီယန်က ထွက်မယ်လို့ ခြောက်လုံးပေးကြတယ်။ တကယ်လို့သာ သူတို့ထွက်ခဲ့မယ်ဆိုရင် စစ်က ဖြစ်တော့မှာ အမှန်ပဲ။ ဒီအရေးကိုတွေးပြီး ကလေးရာ ထိတ်လန့်နေမိတယ်။ သူက သူ့အစ်ကို စတီဇင်ကိုတောင် စာရေးလိုက်ပါသေးတယ်။ “လူတွေက ယူနီယန် ကွဲသွားမယ့် အရေးကို ပေါ့ပေါ့တန်တန် ပြောကြတယ်။ ဒီကိစ္စဖြစ် တော့ ဖြစ်လာနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်မတို့ရဲ့ မြင်းတွေက လူ့သွေးတွေ ထဲ ကဆုန်ပေါက်ကြတဲ့အခါကျမှ ဖြစ်မယ်လို့ ကျွန်မ ရိုးရိုးသားသား ထင်မိ တယ်”တဲ့။

၁၈၆၀ ခုနှစ် သမ္မတရွေးကောက်ပွဲမှာ လင်ကွန်း အနိုင်ရလိုက်ပြီး မကြာခင်မှာဘဲ တောင်ကာရိုလိုင်နား၊ ဂျော်ဂျီယာ၊ ဖလော်ရီဒါ၊ မစ္စစ်စပီ၊ အယ်လာဘားမား၊ လူဗီဇီးယားနားနဲ့ တက်ဆက်တို့က ယူနီယန်က ခွဲထွက်ပြီး သူတို့ကိုယ်ပိုင်အစိုးရ ဖွဲ့စည်းမယ်လို့ ကြေညာလိုက်တယ်။ (ဒီလို ကြေညာ ပြီး ရက်သတ္တပတ်အတွင်းမှာပဲ အာကင်ဆက်၊ မြောက်ကာရိုလိုင်နား၊ ဟားဗီး နီးယားနဲ့ တင်နက်ဆီတို့က သူတို့နဲ့ ဆက်သွယ်လိုက်ကြတယ်)။ သူတို့က သူတို့ရဲ့ တိုင်းပြည်သစ်ကို အမေရိကကွန်ဖက်ဒရိတ်စတိတ် (Confederate States of America) လို့ ခေါ်တွင်လိုက်ကြတယ်။ အဲ... ၁၈၆၀ ခုနှစ်၊

ဧပြီလထဲ ရောက်လာတော့ သူတို့လူတွေက ဖို့ဆမ်တာ (Fort Sumter)
မှာ စခန်းချနေတဲ့ ယူနီယန်စစ်သားတွေကို တိုက်ခိုက်ကြတော့တာပဲ။
အင်း... ပြည်တွင်းစစ်ကြီး စပြီပေါ့။

အခန်း - ၄ စစ်မြေပြင်က နတ်ပိယမ်

ကလာရာမှာ ဒုက္ခရောက်နေသူတွေကို ကူညီဖေးမလိုတဲ့ စိတ်ဆန္ဒက အမြဲလိုလို အထွတ်အထိပ် ရောက်နေတတ်တယ်။ ခု စစ်ဖြစ်တော့လည်း ကူညီဖို့ လမ်းရှာတွေ့သွားတော့တာပဲ။

၁၈၆၁ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၉ရက်မှာ ဆဋ္ဌမ မက်ဆာချူးဆက် တပ်ဖွဲ့

တပ်ဖွဲ့ ဝါရှင်တန်ကို အသွားမှာ မေရီလဲန်း ရောက်တော့ ဒေါသထွက်နေတဲ့ လူအုပ်ကြီးက ဝိုင်းတိုက်ကြတယ်။ တိုက်ခံရတဲ့ စစ်သားအများစုကို ကလာရာက သိတယ်။ ဒါကြောင့် အပြေးအလွှားသွား ကူညီတယ်။ သူ့အတွက် ဆောင်ထားတဲ့ စားစရာတွေ၊ ရိက္ခာတွေကိုပါ ယူသွားတယ်။ နယူး

အင်္ဂလန်က တပ်ဖွဲ့တွေက မြို့တော်ကို ဝိုင်းထားချိန်မှာ သူမက အဝတ် အစားတွေ၊ စားစရာတွေ၊ စောင်တွေ၊ အို... လိုအပ်မယ် ထင်တာတွေ ဖြည့်ဆည်းပေးဖို့ အားသွန်ခွန်စိုက် စီစဉ်တော့တာပဲ။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးတည်း ထောက်ပံ့စနစ်ကို သုံးပြီး လစာမဲ့ မမောမပန်း အလုပ်လုပ်ခဲ့တယ်။ လိုအပ် မှုဟာ သူမအတွက် ဆုလာဘ်ပဲ ဖြစ်တယ်။

ဧပြီ ၁၂ ရက်နေ့က စီဆမ်တာ (Fort Sumter) ကို သိမ်းပိုက်တဲ့

ကိစ္စက စစ်ပွဲ မဟုတ်ပါဘူး။ ပစ်ခတ်မှုလောက်ပဲ ရှိပါတယ်။ စစ်သားတစ်
 ယောက်မှ မသေဘူး။ အပြင်းအထန် ဒဏ်ရာ မရဘူး။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ
 တားကျိုးနီးယားပြည်နယ်၊ ဘူးရန်း (Bull Run) မှာဖြစ်တဲ့ ပထမဆုံးတိုက်ပွဲ
 နဲ့တော့ လုံးဝ ဆန့်ကျင်ပါပဲ။ ဒီစစ်ပွဲမှာ ယူနီယန်စစ်သား သုံးထောင်လောက်
 သေဆုံးတယ်။ ဒဏ်ရာရသွားကြတယ်။ စစ်သားအများစုဟာ တဖြည်းဖြည်း
 သေသွားကြရတယ်။ စစ်မြေပြင်မှာ ကြောက်စရာကောင်းလောက်အောင်
 သေကျေနေပေမဲ့ ကုသပေးမယ့်ဆရာဝန်က သိပ်ကို နည်းနေတယ်။

၁၉ ရာစု ဆေးဝါး

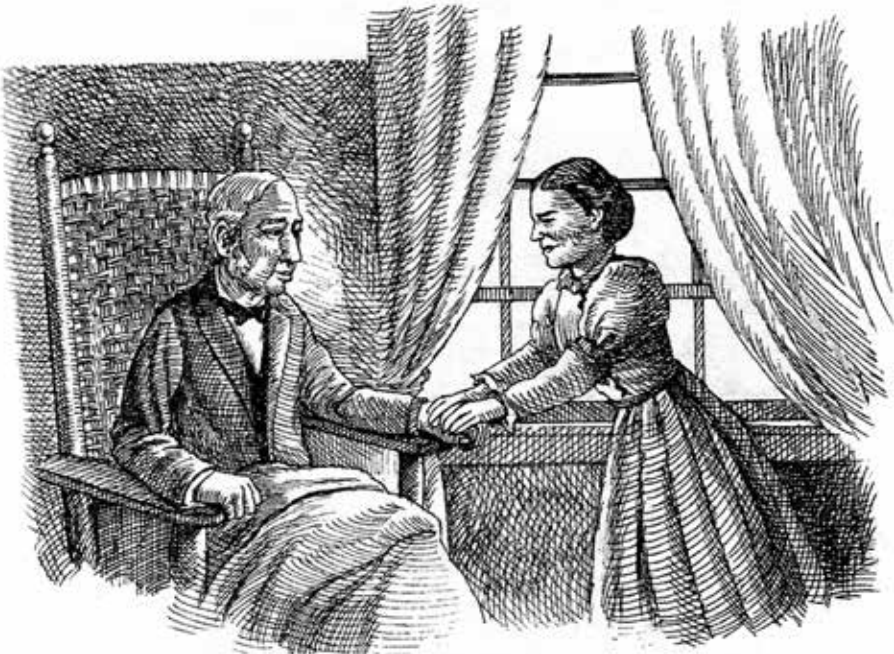

၁၈၃၂ ခုနှစ် ကလာရက သူ့အစ်ကိုကို ဆေးကုသပေးနေချိန်တုန်းက ဆိုရင် ရောဂါပိုးတွေဟာ တူးစက်နိုင်တယ်။ ဒါကြောင့် ရောဂါတွေ ပျံ့နှံ့သွားနိုင်တယ်ဆိုတာကို ဘယ်သူမှ မသိကြသေးဘူး။ ဆရာဝန်တွေတောင် သူတို့ လက်တွေကို မဆေးကြဘူး။ အလုပ်လုပ်နေစဉ်မှာ လက်အိတ်တောင် မစွပ်ကြသေးပါဘူး။ သူတို့သုံးကြမယ့် ပစ္စည်းကိရိယာတွေကိုလည်း ပိုးမသတ်ကြဘူး။ နောက်ပြီး လူသွေးကို စုပ်တတ်တဲ့မျှော့တို့၊ ကျွတ်တို့ကြောင့် ရောဂါရရင်လည်း သွေးကို ဖောက်ထုတ်လိုက်ကြတာပါပဲ။ သွေးဖောက်ထုတ်ကြတာက မကောင်းတဲ့သွေးတွေ ကို ဖယ်ရှားပေးတဲ့ သဘောပါပဲ။ မကောင်းတဲ့ အဲဒီသွေးတွေ ကြောင့် ရောဂါဖြစ်တယ်လို့ ယူဆထားကြတာကိုး။ ဒါပေမဲ့ သွေးဖောက်ထုတ်လိုက်တော့လည်း ရောဂါက ပျောက်သွားတယ် မရှိပါဘူး။

ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်နေတဲ့ကာလမှာ ဆေးလောက တိုးတက်လာခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ သိပ်ဆိုးဝါးတဲ့ ရောဂါမျိုးတွေကိုတော့ ကုစားနိုင်လောက်အောင် မတိုးတက်သေးပါဘူး။ ဒါကြောင့်လည်း ဝမ်းတိုက်ရောဂါ၊ တီဘီရောဂါ၊ ကျောက်ရောဂါ၊ တိုက်ဖိုက်ရောဂါတွေ အလျင်အမြန် ပျံ့နှံ့လို့ သေဆုံးသွားရတဲ့ စစ်သားအရေအတွက်က တိုက်ပွဲမှာ ကျဆုံးသွားကြတဲ့ စစ်သားအရေအတွက်ထက် ပိုများနေတာပဲ။

ဒီသတင်းကို ကြားလိုက်တော့ ကလာရာဟာ ဒဏ်ရာရစစ်သားတွေ ကို သူမကိုယ်တိုင် ပြုစုပေးချင်စိတ်တွေ ဖြစ်ပေါ်လာတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒါဟာ မဖြစ်နိုင်တဲ့ ကိစ္စပဲ။ အဲဒီအချိန်တုန်းက ဘယ်လေးစားထိုက်တဲ့ အမျိုးသမီးမှ တစ်ယောက်တည်း ခရီး မသွားဘူး။ ယောက်ျားသား စစ်သားတွေနဲ့ဆိုရင် ပိုတောင် ဝေးပါသေးတယ်။

စစ်ပွဲတွေ ဆက်ဖြစ်နေလေ ရှေ့တန်းကိုသွားချင်စိတ်က ကလာရာကို ခြောက်လန့်နေလေပဲ။ ဒါကြောင့် သူမက စစ်ဌာနကို စာရေးပို့တယ်။ သူမသိတဲ့ နိုင်ငံရေးသမားတိုင်းနှင့် ပြောကြည့်တယ်။ ဒါပေမဲ့ ဘယ်သူကမှ သွားခွင့် လက်မှတ် ထုတ်မပေးဘူး။ စစ်မြေပြင်ဟာ မိန်းမသားနဲ့ ဘယ်လိုမှ မပတ် သက်ဘူးလို့ ပြောလိုက်ကြတယ်။ သူ့ဆန္ဒကို ဒီလောက်ဆန့်ကျင်နေကြလေ တော့ ကလာရာဟာ သူမကိုယ် သူမ သံသယဝင်လာမိတယ်။ ဒါကြောင့် အသက် ၈၈ နှစ်ရှိပြီဖြစ်တဲ့ ရောဂါသည် ဖအေကြီးကို “အဖေသဘောက ဘယ်လိုလဲ” လို့ မေးကြည့်မိတယ်။

နာမကျန်းဖြစ်နေပေမယ့် စတီဖင်ဘာတန်ဟာ စဉ်းစားတွေးခေါ်နိုင်ဆဲပါပဲ။ နောက်ပြီး သူဟာ တစ်ချိန်က စစ်သားဖြစ်ခဲ့သူလေ။ ဒါကြောင့် အခုသူက ကလာရာ ကြားလိုတဲ့စကားကို တိတိကျကျ ပြောလိုက်တယ်။

“စစ်မြေပြင်မှာ ဒက်ရာရတဲ့ စစ်သားတွေကို နေ့စဉ်ကုသပေးတာဟာ ရှက်စရာ မဟုတ်ဘူး။ လေးစားဖို့တောင် ကောင်းနေပါသေးတယ်။ လုပ်ဖို့ မှန်တဲ့ကိစ္စပဲ”

အဖေ့ကောင်းချီးဩဘာ မင်္ဂလာစကားတွေက ကလာရာကို စိတ်ရှင်းသွားစေခဲ့တယ်။ ဒါကြောင့် အဖေ ကွယ်လွန်ပြီးနောက်ပိုင်းမှာ သူ နှစ်ဆတိုးပြီး ကြိုးစားတယ်။ ဆောင်ရွက်ခဲ့တယ်။ ယူနီယန်ဗိုလ်ချုပ်တွေ၊ တရားသူကြီးတွေ၊ အစိုးရအရာရှိတွေဆီ မေတ္တာရပ်ခံစာတွေ ပို့ခဲ့တယ်။ ဒါကြောင့် ၁၈၆၂ ရုနစ်၊ ဇူလိုင်လမှာ ခွင့်ပြုမိန့် ရသွားပါတယ်။ ခွင့်ပြုမိန့် ရသွားတာနဲ့ ထောက်ပံ့ရေးပစ္စည်းတွေ ပို့ပေးဖို့ နည်းလမ်းတစ်ခုကို ချမှတ်လိုက်တော့တာပဲ။ ထောက်ပံ့ရေးပစ္စည်းတွေဖြစ်တဲ့ ပတ်တီး၊ အဝတ်အစား၊ စားစရာတွေကို နယူးဂျာစီမှာရှိတဲ့ အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းတွေဆီက ရတယ်။ မက်ဆာချူးဆက်နဲ့ ဝါရှင်တန်ဒီစီရှိ အုပ်စုတွေဆီက ရတယ်။

နောက်ရက်သတ္တပတ် အနည်းငယ်အကြာမှာ တဂျိုးနီးယားပြည်နယ်၊
စီဒါတောင် (Cedar Mountain) တိုက်ပွဲ ဖြစ်တော့ ယူနီယန်တပ်ဖွဲ့က
အနိုင်ရလိုက်လို့ ကလာရာဟာ ရှေ့တန်းကို ပထမဆုံး ခရီးထွက်လာခဲ့တယ်။
စစ်သားတစ်ယောက်ရဲ့ သမီးဖြစ်ခဲ့လို့ ပျော်စရာကောင်းတဲ့ အဖေနဲ့ စစ်တိုက်
တန်း ကစားခဲ့တာတွေကို ပြန်လည်ခံစားနေရတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူမ ပတ်
လည်မှာ ဖြစ်နေတဲ့ စစ်ကတော့ ရိုင်းစိုင်းပြီး အဖျက်သက်သက်ပါပဲ။ ဒါတွေ
ဟာ တကယ် အစစ်အမှန် ဖြစ်နေတာတွေပါ။

ဒါပေမဲ့ ကလာရာက သူ့အလုပ်တွေကို အဆုံးအဖြတ် ချလုပ်တယ်။
ဆေးပစ္စည်းတွေကို စစ်မြေပြင်က ဆေးရုံအရောက် သယ်ယူပေးတယ်။
နောက် မရေမတွက်နိုင်တဲ့ ဖျားနာသူ၊ ဒဏ်ရာရသူတွေကို ဂရုတစိုက် ပြုစု
တယ်။ သူ့အနီးမှာ ဆရာဝန်မရှိတဲ့အခါ သူ့အိတ်ကလေးထဲက စားကို ထုတ်

ယူပြီး ကျည်ဆန်ကို ထုတ်ပစ်ပေးတယ်။ အမြောက်ဆန်တွေ၊ ချောင်းမြောင်း
ပစ်တဲ့ ကျည်ဆန်တွေကို လုံးဝ ဂရုမစိုက်ဘဲ ဆေးတိုက်ကျွေးတယ်။ ခွဲစိတ်
ရာမှာ ကူညီတယ်။ သေသွားသူတွေရဲ့ ပွင့်နေတဲ့မျက်လုံးကို ပိတ်ပေးတယ်။
ပြုစုစရာတွေ သိပ်များရင် သူ မအိပ်တော့ဘူး။ မစားတော့ဘူး။ အမေရိကန်
ပြည်ထောင်စုမှာ သွေးမြေအကျဆုံး စစ်ပွဲများအနက် အန်တိုက်တန်
(Antietam) စစ်ပွဲဟာလည်း တစ်ပွဲအပါအဝင်ပဲ။ ဒီစစ်ပွဲမှာ ခွဲထွက်သွားတဲ့

တောင်ပိုင်းပြည်နယ်က ပစ်လိုက်တဲ့ ကျည်ဆန်ဟာ သူမရဲ့ အင်္ကျီလက်ကို
ဖောက်ထွင်းသွားတယ်။ ဒီကျည်ဆန်ကပဲ သူမ ပြုစုနေတဲ့ စစ်သားကို သတ်
လိုက်တယ်။ အပစ်အခတ်တွေကြားက သူမ သတ္တိကို မျက်မြင်ဖြစ်တဲ့ ဆာဂျင်
(ဆေးမှူး) တစ်ယောက်က ဟောဒီလို မှတ်တမ်းရေးခဲ့တယ်။

“ကျွန်ုပ်ရဲ့ မရေရာ မသေချာတဲ့ ခန့်မှန်းခြေထဲမှာတော့ ဝိုလ်ချုပ်
မက်ကလဲလန် (General Mc Clellan) ဟာ အောင်ပွဲတွေ အများကြီး
ရခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ သူ့ခေတ်သူ့အခါရဲ့ အစစ်အမှန် သူရဲကောင်းဘေးမှာ
မထင်မရှား နစ်မြုပ်ခဲ့ရတယ်။ သူဟာ စစ်မြေပြင်ပေါ်က နတ်သားပါပဲ။”

ကလာရာကလည်း ၁၈၆၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလမှာ "တစ်မြို့လုံး မှုန်ဝါးနေ
တာပဲ။ ဘယ်သူမှ ဘာလုပ်ရမှန်း မသိကြ
တော့ဘူး" လို့ သူ့ဒိုင်ယာရီထဲမှာ ရေးခဲ့
တယ်။ မဟာမိတ်နိုင်ငံများအဖွဲ့က လက်နက်
ချပြီးနောက် ၄ရက်မှာ သမ္မတအေဘရာ
ဟင်လင်ကွန်း လုပ်ကြံခံရတယ်။ ဒါဟာ
ထိတ်လန့်စရာ စစ်ပွဲအတွက် ကြေကြေကွဲကွဲ
အဆုံးသတ်ပဲ ဖြစ်တယ်။ အသုဘရထားက
လင်ကွန်းရုပ်ကလာပ်ကို အီလီနွိုက်စ်အိတ်ကို
သယ်ဆောင်သွားစဉ်မှာ ကလာရာက သူ့
အခန်းလေးထဲမှာ တစ်ယောက်တည်း နေနေ
ရပါတယ်။ ဝမ်းနည်း ကြေကွဲနေပါတယ်။

နောက်ပိုင်းမှာ သူမက အောက်ပါအတိုင်း ရေးဖွဲ့ခဲ့ပါတယ်။
မြောက်ပိုင်းသမုဒ္ဒရာမှ တောင်ပိုင်းပင်လယ်များအထိ
တိတ်ဆိတ်ငြိမ်သက်နေခြင်းက
စကားလုံးနဲ့ မဖော်ပြနိုင်လောက်အောင်ပါပဲ။
သိပ်ကို လွန်ကဲလွန်းလှပါတယ်။
ဒီလိုနဲ့ သူတို့က သူ့ကို သယ်ယူလာခဲ့ပြီး
သူပိုင် သင်္ချိုင်းမြေမှာ
မြှုပ်နှံလိုက်ပါတော့တယ်။

စတီဗင်ဘာတန် ဟောကိန်းထုတ်ခဲ့သလို ရှေ့တန်းမှာ ပါဝင်ပတ်သက်
ဆောင်ရွက်ခဲ့တဲ့ အလုပ်တွေကြောင့် ချီးကျူးခံရတယ်။ လေးစားခံရတယ်။
နာမည်လည်း ကြီးသွားပါတယ်။ တစ်ချိန်တည်းမှာ ပျောက်ဆုံးနေတဲ့ စစ်သား
များကို ရှာပေးဖို့ မေတ္တာရပ်ခံထားတဲ့စာ ထောင်ပေါင်းများစွာကိုလည်း
လက်ခံ ရရှိခဲ့ပါတယ်။ အစိုးရခွင့်ပြုချက်နဲ့ သူက ရုံးတစ်ရုံး ဖွင့်လှစ်ခဲ့တယ်။
ဒီရုံးက ပျောက်ဆုံးနေတဲ့၊ သေဆုံးသွားကြတဲ့ ပြည်ထောင်စု စစ်သားတွေကို
အတည်ပြုဖို့ပဲ။ အတည်ပြုပြီး သူတို့ နာမည်တွေကို ထုတ်ပြန်ပေးဖို့ပေါ့။

MISSING
SOLDIERS.
OFFICE.
3RD STORY.
ROOM 9.
MISS. CLARA BARTON.

ဒီကိစ္စမှာ ပြည်ထောင်စုစစ်သား ဒေါ်ရင့် အတ်ဝါးတား (Dorence Atwater) က သူမကို အများကြီး အကူအညီ ပေးခဲ့တယ်။ သူက ရော်ဂျီယာက အန်ဒါဆန်ဇဲလီး ထောင်မှာ ထောင်ကျသူတွေနဲ့အတူ နေခဲ့သူ ဖြစ်လေတော့ သူက သေဆုံးသူများစာရင်းကို မှတ်တမ်းတင်တဲ့အလုပ် ပေးလိုက်တယ်။

အန်ဒါဆန်ဇဲလီး (Anderson Ville) အခြေအနေကလည်း မြင်လို့တောင် မကောင်းဘူး။ ထိတ်လန့်စရာကြီး။ ဒီထောင်မှာ တစ်နေ့ အနည်းဆုံး လူ တစ်ရာလောက် ရောဂါအမျိုးမျိုးကြောင့်၊ ငတ်နေတဲ့အတွက်ကြောင့် သို့မဟုတ် နှစ်မျိုးစလုံးကြောင့် သေဆုံးနေကြတယ်။

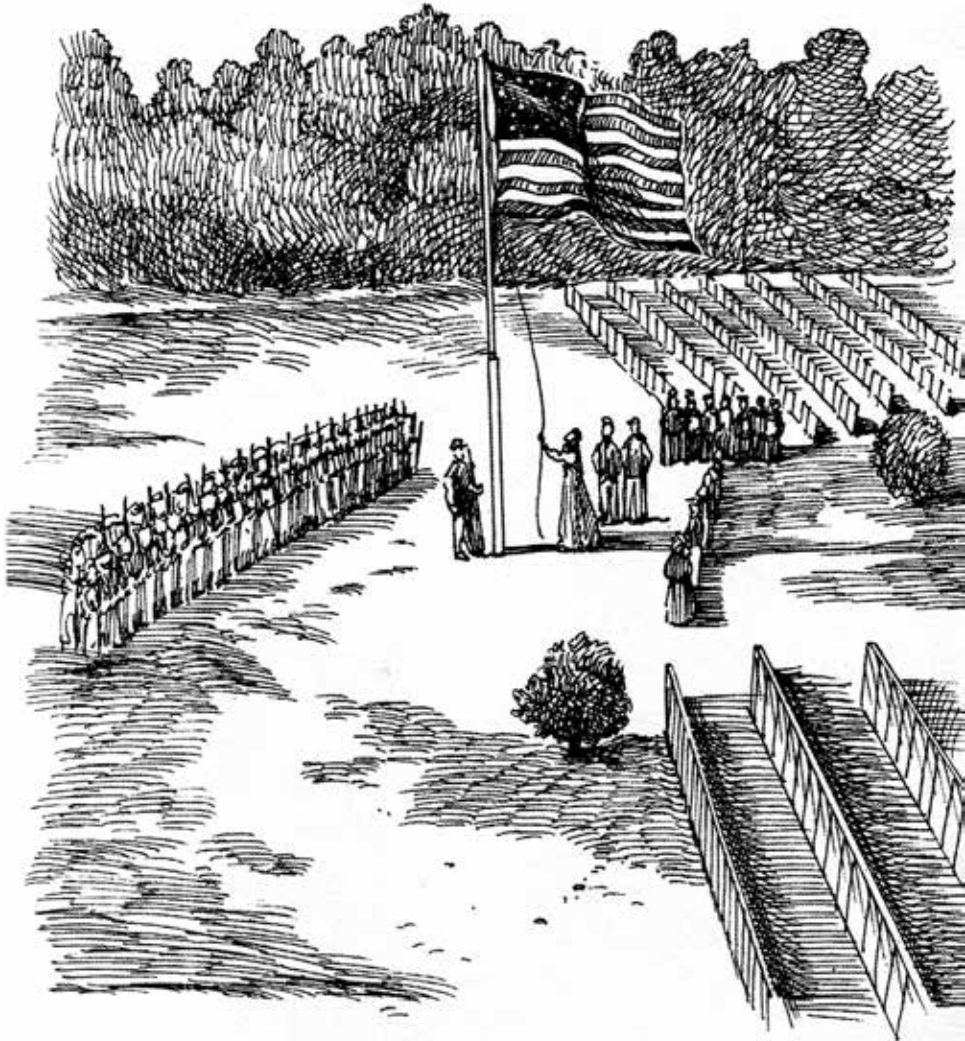

DORENCE ATWATER

ဒီအနေအထားကို သိနေလေတော့ အက်ဝါးတား (Atwater) ကတောင် အရာရှိတွေအနေနဲ့ ထောင်ထဲမှာ သေသွားကြသူတွေ စာရင်းအမှန်ကို မပြောမှာ စိုးရိမ်မိတယ်။ ဒါကြောင့် သူက သူပိုင်မှတ်တမ်း ပြုစုထားလိုက်တယ်။ သူထောင်က ထွက်တော့ ဒီမှတ်တမ်းတွေကို ခိုးထုတ်ခဲ့ပြီး ကလာရာ လက်ထဲ ထည့်လိုက်တယ်။ တကယ်တော့

ကလာရာကလည်း ဦးရေ ၁၃,၀၀၀ လောက် စာရင်းပေါက်အောင် သူ့ကို ကူညီခဲ့သည်။ ဒါကြောင့်မိသားစုအချို့ဟာ သူတို့ရဲ့ ပတ်သက်သူတွေအကြောင်း အမှန်အတိုင်း သိသွားကြလို့ ဝမ်းနည်း ပူဆွေးကြရတယ်။ ၁၈၆၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၇-ရက်မှ ကျင်းပ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ အမျိုးသားသုသာန်သစ် ဖွင့် လှစ်တဲ့အခါ ကလာရာက အလံ လွှင့်တင်ပေးဖို့ အိဒီမှာ နေရပြီလေ။

အခန်း - ၅ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်းပြောခြင်း

၁၈၆၅ ခုနှစ်မှာ ကလာရာရဲ့ မှတ်ပုံတင်ရုံးက အလုပ်ပြုတ်သွားခဲ့တယ်။ သူ မြတ်နိုးတဲ့အလုပ် မရှိတော့တဲ့အခါ စိတ်မကောင်း ဖြစ်မိတယ်။ အားကိုးရာမဲ့သလို ခံစားရတယ်။ ပိုဆိုးတာက သူ့မှာ ငွေမရှိတော့တဲ့ ကိစ္စပဲ။ ဒီအချိန်မှာ သူ့သူငယ်ချင်း ဖန်နီဂေ့ (Funny Gage) လာလည်

တယ်။ ကလာရာလိုပဲ၊ ဖန်နီဂေ့က ပွင့်လင်းတယ်။ အသိဉာဏ် ရှိတယ်။ သူ နေတာက နယူးအင်္ဂလန်မှာ။ အများက သူ့ကို အဒေါ်ဖန်နီ (Aunt Fanny) လို့ ခေါ်ကြတယ်။ လွတ်လပ်တဲ့ ကျွန်များ ကိုယ်စား သူမဟာ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဟောပြောခဲ့တယ်။ သူ့အမြင်ကတော့ ကလာရာလည်း သူ့လို ဟောပြောသင့်တယ်ပေါ့။

FANNY GAGE

“နင် ငါ့ကို ပြောသလို ကမ္ဘာကြီးကိုလည်း ပြောပြပေါ့” တဲ့။
ဖန်နီက ဒီလိုပဲ တိုက်တွန်းပါတယ်။

“စစ်ပွဲ အကြောင်းတွေ၊ အနာတရ ခံစားနေရတဲ့ စစ်သားတွေ
အကြောင်းပေါ့”

ကလာရာက လူထုရှေ့ထွက် စကားပြောရတဲ့အလုပ်ကို မပျော်ပိုက်
ဘူး။ ဒါပေမဲ့ တကယ်ထွက်ပြောတော့ သိပ်ကို ကောင်းနေတာပဲ။ အရှေ့

မြောက်ပိုင်းနဲ့ အနောက်အလယ်ပိုင်းက လူတွေဆိုရင် ကြည်လင်ပြတ်သား ပြီး ဂီတဆန်တဲ့ အသံနဲ့ ပြောပြတဲ့ ဇာတ်လမ်းတွေကို နှစ်သက်သဘောကျ ကြတယ်။ သူ ပြောတာတွေက သွေးအိုင်တွေထဲ ဖြတ်သွားရတဲ့အကြောင်း တွေ၊ ပြောင်းဖူးခွဲတွေကို ပတ်တီးအဖြစ် သုံးရပုံတွေ၊ သေလုမျှောပီးလူနာတွေ ကို အားပေးနှစ်သိမ့်ရပုံတွေ။ အို... ဒီထက် ဆိုးဝါးပြီး ဇာတ်လမ်းဆန်တဲ့ အကြောင်းတွေလည်း ပါပါသေးတယ်။ စစ်မှုထမ်းဟောင်းတွေ၊ ဘုရားကျောင်း အုပ်စုတွေ၊ စာပေလောကသားတွေ၊ အမျိုးသမီး အဖွဲ့အစည်းတွေဟာ သူ စကားပြောတော့မယ်ဆိုရင် ပိုင်းလာကြတာပဲ။ ဒါကြောင့်လည်း သူ နာမည်ကြီးသည်ထက် ကြီးလာခဲ့တာပဲ။ သူမကို ဂုဏ်ပြုတဲ့အနေနဲ့ မိန်းကလေးတွေကို ကလာရာလို့ နာမည်ပေးခဲ့ကြတယ်။ ဒီလို အဟောအပြော ကောင်းတာတွေကြောင့် ၂နှစ်အတွင်းမှာ သူ့တစ်ဘဝစာ လုံလုံလောက် လောက် ရရှိသွားပါတယ်။

ကလာရာ စကားပြောဖို့ထွက်တဲ့ ခရီးမှာ အယ်လစ္စဘတ်ကာဒီစတန် တန် (Elizabeth Cady Stanton) နဲ့ ဇူစန်ဘီအန်တိုနီ (Susan ဘီ အန်ထော်နီ) တို့နဲ့ မိတ်ဆွေဖြစ်ခွင့် ရခဲ့တယ်။ အမျိုးသမီး မဲပေးခွင့်ဟာ ဥပဒေ တစ်ရပ် ဖြစ်လာသင့်တယ်ဆိုတာကို သူနဲ့ သူတို့နှစ်ဦး သဘောတူကြတယ်။ ညီမျှတဲ့ လစာပေးဖို့ဟာ ဥပဒေတစ်ခု ဖြစ်သင့်တယ်ဆိုတာကိုပါ သဘောတူကြ တယ်။ မိန်းမသားဖြစ်လို့ အလုပ်မပေးခံရတာကို အမှတ်ရတိုင်း ကလာရာ ရင်နာမိပါတယ်။ ဒါကြောင့်လည်း ဒီကြောင်းအရာက သူ စကားပြောတဲ့အခါ 'သော့ချက်' ဖြစ်လာပါတယ်။ တစ်ချိန်တည်းမှာ စတန်တန်နဲ့ အန်ထော်နီ တို့က သူမရဲ့ ဟောပြောချက်တွေကို အရှိန်မြှင့်လာအောင် ဖန်တီး ကူညီ

ELIZABETH CADY STANTON
AND SUSAN B. ANTHONY

ရတာကို ပျော်ပိုက်နှစ်ခြိုက်ကြတယ်။ တကယ်တော့ ကလေးရာဘာတန်ဟာ
ယောက်ျားတွေလို သတ္တိကောင်းတဲ့၊ အသိပညာနဲ့ ပြည့်စုံတဲ့၊ ကြံ့ရည်ဖန်ရည်
ရှိတဲ့ သက်ရှိထင်ရှား သက်သေတစ်ခုပါပဲ။

အမျိုးသမီးများ မဲပေးပိုင်ခွင့်

မက်ဆာချူးဆက်က အဲလစ္စဘက်ကာဒီ စတန်တန် (Elizabeth Cady Stanton) ဟာ ကလေး ၁၂ ယောက် မိခင်ပဲ။ သူဟာ အမျိုးသမီးများ အခွင့်အရေးအတွက် ပထမဆုံးဟောပြောခဲ့သူ ဖြစ်တယ်။ ၁၈၄၈ ခုနှစ်မှာ သူမနဲ့ လူကရက်တာမော့ (Lucretia Mott) တို့က ပထမဆုံး အမျိုးသမီးများအတွက် အခွင့် အရေး အစဉ်းအဝေးကို နယူးယောက်၊ ဆီနီကာဖေါ (Seneca Falls) မှာ ဟောပြောနိုင်ရေးအတွက် ကူညီခဲ့တယ်။ ဥပဒေအောက်မှာ အမျိုးသမီးများနဲ့ အမျိုးသားများ ညီတူညီမျှ ဆက် ဆံရေးနဲ့ အမျိုးသမီးများ မဲပေးပိုင်ခွင့်ရရှိရေးဟာ သူတို့ အတွက်

ဦးတည်ချက်ပါပဲ။

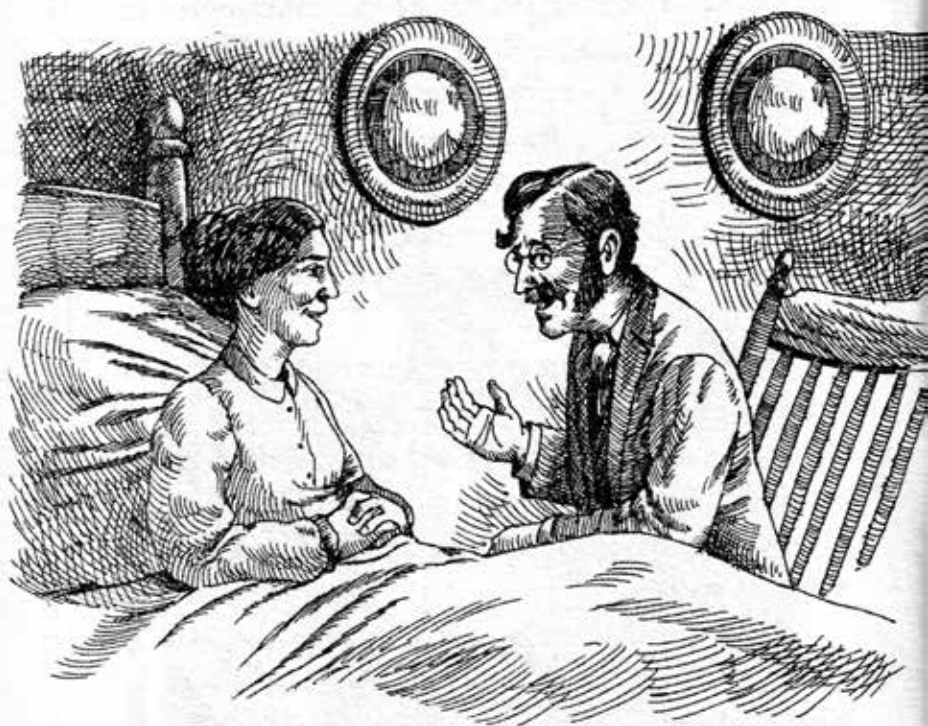
နောက်ပိုင်း ၂နှစ် အကြာ သူတို့က မက်ဆာချူးဆက်ပြည်နယ်၊ ဝါစက်ဇတာ (Worcester) မှာ ကျင်းပတဲ့ ပထမဆုံး တိုင်းရင်း အမျိုးသမီးများ အစည်းအဝေးမှာ ပါဝင်လှုပ်ရှားခဲ့တယ်။ ထောင်ချီ တက်ရောက်လာကြသူတွေ မိတ်ဆွေတွေထဲမှာ ဆူဇန် ဘရောင်းနဲ့ အန်ထော်နီ (Susan Brownell Anthony) ပါဝင်ခဲ့တယ်။ သူနဲ့ စတန်တန်ဟာ မိတ်ဆွေဖြစ်လာပြီး လက်တွဲ အလုပ်လုပ်ခဲ့ကြတယ်။ သူတို့ စာတွေရေးကြတယ်။ ခရီးထွက်ကြတယ်။ ဟောပြောကြတယ်။ သူတို့နောက်မှာ ထောင်ပေါင်း များစွာ သော အမျိုးသမီးတွေ ပါလာကြတယ်။ သူတို့နှစ်ယောက်နဲ့ အယူအဆချင်း တူသူတွေပေါ့။ အဲဒီ အမျိုးသမီးထုကို ယောက်ျားနဲ့ တန်းတူ အခွင့်အရေးရလို သော အမျိုးသမီးဝါဒီများ (Feminist) လို့ သိထားကြတယ်။

ကံမကောင်းတဲ့ အချက်ကတော့ အစောပိုင်း အမျိုးသမီး ဝါဒီတွေက မဲပေးခွင့်ကို သဘောမတူကြဘူး။ တချို့က 'အာဖရိကန် အမေရိကန်' အမျိုးသားတွေကို ပထမမဲပေးခွင့် ပြုသင့်တယ်လို့ ယုံကြည်ကြတယ်။ ဒီပြဿနာက အမျိုးသမီးတွေနှစ်ခြမ်းကွဲသွားစေခဲ့တယ်။ အကျိုးဆက်ကတော့ တိုးတက်မှုများ နှေးကွေးသွားခြင်းပဲ။

၁၈၆၉ ခုနှစ်မှာတော့ လူမျိုးမရွေးဘဲ အမျိုးသားတွေ မဲပေးခွင့် ရသွား ခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ နှစ်ပေါင်းများစွာ ရုန်းကန်လှုပ်ရှားကြလို့ ၁၉၂၀ ခုနှစ်မှာ အမျိုးသမီးတွေလည်း အနိုင်ရသွားခဲ့ပါတယ်။

ဟောပြောပွဲခရီးတွေ ထွက်ရလွန်းလို့ ကလာရာ ကျန်းမာရေး ထိခိုက်လာတယ်။ သူ့ကိုယ်သူ မနည်းအားတင်းထားရတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဆက်ဟောပြောနေလို့ ၁၈၆၈ ခုနှစ်ရဲ့ နွေဦးပေါက်စအချိန်မှာ ရုတ်တရက် အသံဝင်သွားပါတယ်။ စကားမပြောနိုင်တော့လို့ အချိန်းအချက်တွေကို ဖျက်ပြီး မက်ဆာချူးဆက်က အိမ်မှာ အနားယူအားဖြည့်ဖို့ ပြန်သွားရတယ်။ သူ့မိသားစုဆရာဝန်က တာရှည်အနားမယူရင်တော့ ကျန်းမာရေးက အမှန်တကယ် ပြန်ကောင်းလာမှာ မဟုတ်ဘူးလို့ ပြောပြတယ်။

“ဒါပေမဲ့ ခင်ဗျား တိုင်းပြည်မှာ နေရင်တော့ ခင်ဗျား နားရမှာ
မဟုတ်ဘူး။ ခင်ဗျားကို နားခွင့်ပေးကြမှာ မဟုတ်ဘူး။”

ဆရာဝန်က ဥရောပကို သွားဖို့ အကြံပေးတယ်။

လအနည်းငယ် အကြာမှာ သူ ဥရောပကို ထွက်သွားပါတယ်။

အခန်း - ၆ ရေရှည်တိုက်ပွဲ

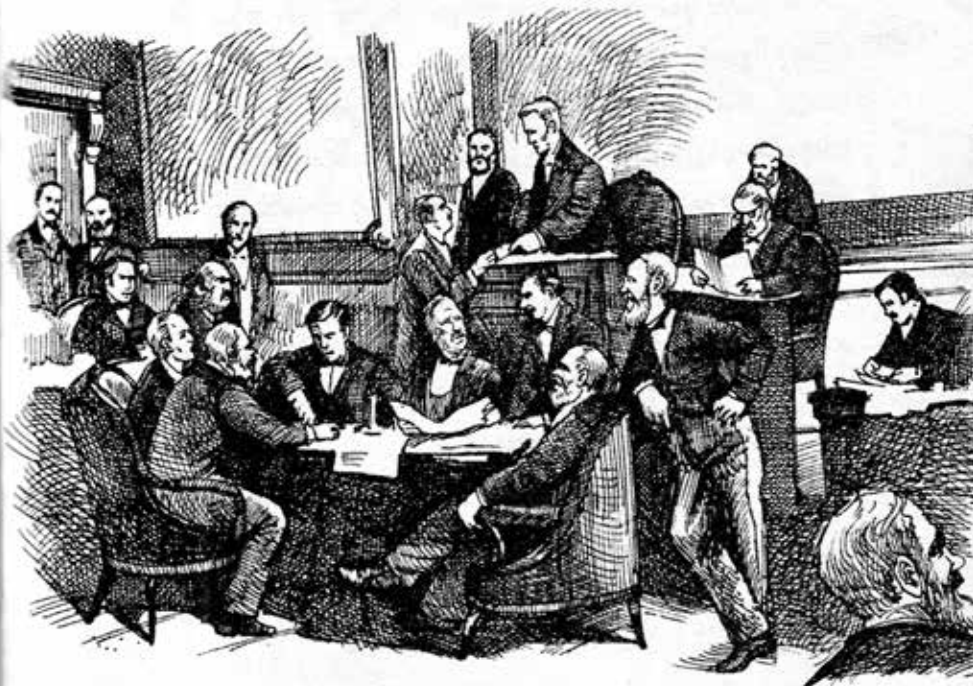
ကလာရာက မိသားစုသူငယ်ချင်းတွေနဲ့ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၊ ဂျီနီဗာမှာ နေဖို့ စီစဉ်ထားတယ်။ တောင်စခန်းမြို့ရဲ့ လေကောင်းလေသန့်ဟာ သူမ အတွက် ကောင်းမယ်လို့ မျှော်လင့်ထားတယ်။ တကယ်လည်း ကောင်းပါ တယ်။ သူ ဂျီနီဗာမှာနေခိုက် လူဝစွအက် ပီးယား (Louis Appia) ဆိုတဲ့ အမျိုး သားတစ်ယောက်က သူ့ကို လာတွေ့တယ်။ သူက အမေရိကန်ပြည်တွင်းစစ် ဖြစ်နေ တုန်းက ကလာရာရဲ့ လုပ်ရပ်တွေကို သိ ထားလေတော့ သူဟာ အသစ်ဖွဲ့စည်း ထားတဲ့ နိုင်ငံတကာ ကြက်ခြေနီအသင်းမှာ အဖွဲ့ဝင်တစ်ယောက် ဖြစ်တယ်လို့ ပြောပြ တယ်။ အမှန်တော့ ကလာရာက ဒီအဖွဲ့ကို မကြားဖူးဘူး။ ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် သူကတော့ စစ်ဖြစ်ချိန်မှာ ဒဏ်ရာရသူတွေကို ကူညီဖို့ သဘောတူလိုက်တယ်။ ဒီလိုကူညီရာမှာ

LOUIS APPIA

ဘက်မလိုက်ဖို့၊ စေတနာ ဝန်ထမ်းပဲလုပ်ဖို့၊
ကူညီငွေ ထည့်ဝင်ဖို့တွေလည်း ပြောပြတာ
ပေါ့။ ကြက်ခြေနီအဖွဲ့က ပြည်တွင်းစစ်
အတွင်းက ကလေးရာ ကြီးစားပမ်းစားလုပ်
ခဲ့တဲ့အလုပ်မျိုးတွေကို လုပ်ချင်တယ်။

အက်ပီးယားက ၁၈၆၄ ခုနှစ်မှာ
ကြက်ခြေနီအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအားလုံးက ပထမ
ဂျီနီဗာကွန်ဗေရှင်း သဘောတူညီမှု စာချုပ်ကို
လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြတယ်လို့ ပြောပြ
တယ်။ အဲဒီ စာချုပ်က ကြက်ခြေနီအလုပ်သမားတွေဟာ ကြားနေရတယ်။

ဘက်မလိုက်ရဘူးလို့ ဆိုတယ်။ နောက် ကြက်ခြေနီအဖွဲ့ဝင်တွေဟာ ဒဏ်ရာ ရတဲ့ ဘယ်စစ်သားကိုပဲဖြစ်ဖြစ် ကူညီနိုင်တယ်။ အဲဒီလို ကူညီလို့ တိုက်ခိုက် မခံရဘူး။ ထောင်ချမခံရဘူး။ ဂျီနီဗာစာချုပ်ဟာ အသက်ပေါင်းများစွာကို ကယ်တင်ခဲ့သည်။ ခံစားမှုတွေကို သက်သာလျော့နည်းစေခဲ့တယ်။ မည်သို့ပင် ဖြစ်စေ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုကတော့ ဒီစာချုပ်ကို လက်မှတ် မထိုးပါဘူး။ ဘာလို့ မထိုးတာတဲ့လဲ။ သူက မေးလိုက်ပါတယ်။

သူ့မေးခွန်းကြောင့် ကလာရာ လန့်သွားမိတယ်။ စိတ်ညှို့ပညာရှင်က လက်ချောင်းကလေးကို ထောက်ခနဲ ချိုးလိုက်သံကို ကြားလိုက်ရသလို သူမ ကို လှုပ်နှိုးသွားစေလိုက်တယ်။ ရည်ရွယ်ချက်အသစ်တွေလည်း ပေးလိုက် သလိုပဲ။ အက်ပီးယားကတော့ လက်ကမ်းစာစောင်တွေ ဖတ်ပြီး သူမကို ပေးထားခဲ့တယ်။ ကလာရာက ကြက်ခြေနီတွေ အလုပ်လုပ်တာကို မြင်တွေ့ ချင်လှပါပြီလေ။

၁၈၇၀ ခုနှစ်မှာ ပြင်သစ်-ပရပ်ရှား စစ်ပွဲကြီး ဖြစ်လာခဲ့တယ်။ ပြင် သစ်နှင့် ဂျာမနီ တိုက်ကြတဲ့ စစ်ပွဲပေါ့။ ဒီမှာပဲ ကလာရာက ကြက်ခြေနီ အတွက် စေတနာ့ဝန်ထမ်း လုပ်တော့တာပဲ။ သူဟာ စတားရပ်ဘောင်း (Strasbourg) ၊ ပြင်သစ်က အမျိုးသမီးတွေ ရာပေါင်းများစွာနဲ့ ပူးတွဲ လုပ် အားပေးပါတော့တယ်။ ဒီအမျိုးသမီးတွေ စစ်ကြောင့် အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ဘဝ ဆင်းရဲ ဒုက္ခ ဖြစ်နေကြသူတွေချည်းပဲ။ ကလာရာက အကျီတွေချုပ်ပြီး ပြန်ရောင်း တတ်အောင် သူတို့ကို သင်ပြပေးတယ်။ ဒီလိုလုပ်လို့ မကြာခင်မှာဘဲ သူတို့ တစ်တွေဟာ သူတို့ မိသားစုဝင်တွေကို ထောက်ပံ့လာနိုင်ခဲ့ကြတယ်။ ကလာ ရာဟာ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၊ ဘာဆဲ (Basel) ကြက်ခြေနီဌာနချုပ်ကိုတောင် သွားရောက် လည်ပတ်လိုက်ပါသေးတယ်။

ဆွစ် ကြက်ခြေနီ အဖွဲ့ အစည်းကတော့ သံပတ်ပေးထား သလို အလုပ် လုပ်နေကြတာပဲ။ ကုန်လှောင်ရုံတွေမှာလည်း ရိက္ခာ အပြည့်၊ သင်တန်းပေးထားပြီးတဲ့ သူနာပြုတွေကလည်း ဆယ်ဂဏန်း ပေါင်းများစွာ ရှိတယ်။ အဲဒီ သူနာပြု တွေဟာ စစ်အတွင်းက ဖြစ်က တက်ဆန်း လုပ်ခဲ့ကြတဲ့ သူနာပြု တွေနဲ့ကတော့ ဆီနဲ့ ရေလိုပါပဲ။ ဒါကြောင့်လည်း ကလာရာက ကြက်ခြေနီရဲ့ အမိန့်၊ အလှုံ့အပယ် ရှိမှ၊ သန်ရှင်းမှုနဲ့ သက်သောင့် သက်သာရှိမှုတွေကို ချီးကျူးမိ ကြောင်း ရေးလိုက်တာပါပဲ။ သူက ဆက်ပြီး “ဒါတွေ အားလုံးကို ကျွန်မ မြင်တွေ့ လိုက်ရတော့ အကယ်၍ ကျွန်မများ ကျွန်မ တိုင်းပြည်ကို ရောက်သွားရင် ကျွန်မရဲ့ ပြည်သူတွေ ကြက်ခြေနီ အကြောင်း သဘောပေါက် နား လည်အောင် ကြိုးစား ဖန်တီးမယ်၊ တစ်ချိန်တည်းမှာ ကြက်ခြေနီဆိုင် ရာ စာချုပ်အကြောင်းကိုလည်း ပြောမယ်”လို့ ရေသားခဲ့ပါတယ်။

ဂျီနီဗာကွန်ဖရင့်

၁၈၅၉ ခုနှစ်မှာ လျင်းဟင်နရီ ဒူးနန် (Jean Henri Dunant) ဆိုတဲ့ ဆွစ်လူငယ်တစ်ယောက်က ဆိုလ်ဖရီနို အမှတ်တရ (Memory of Solferino) စာအုပ်ကို ထုတ်ဝေလိုက်ပါတယ်။ ဒီ စာအုပ်က အီတလီနိုင်ငံ၊ ဆိုလ်ဖရီနို မှာ ဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ ထိတ်လန့်ဖွယ်ခံစား နေရတာတွေကို သူ မြင်တွေ့ခဲ့တဲ့ အတိုင်း ရေးထားတာပါ။ သူ့စာအုပ် ကို ဥရောပတစ်တိုက်လုံးက ဖတ်ကြတယ်။ ၁၈၆၃ ခုနှစ်မှာ သူနဲ့ သူ့ဆွစ်ဇာလန်က လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက် ဂတ်စတေ့ မိုနိုယာ (Gustave Moynier) တို့ဟာ သူတို့နဲ့ အကျိုးတူ ပူးပေါင်းဖို့ များစွာသော နိုင်ငံအကြီးအကဲတွေကို သွေးဆောင်နိုင်ခဲ့တယ်။ သူတို့အဖွဲ့ကို နိုင်ငံတကာ ကြက်ခြေနီအဖွဲ့လို့ နာမည်တပ်ပြီး စစ်ဘေးဒုက္ခသည်တွေကို တူညီ ပြုစုပေးခဲ့ကြတယ်။

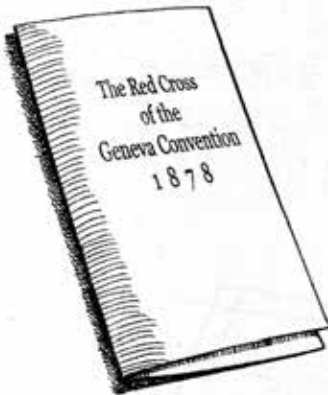

၁၈၆၄ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၂ ရက်နေ့မှာတော့ ၁၆ နိုင်ငံ က ကိုယ်စားလှယ်တွေဟာ ပထမဂျီနီဗာညီလာခံကို လက်မှတ်ထိုးဖို့ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၊ ဂျီနီဗာမြို့မှာ စုဝေးခဲ့ကြတယ်။ သဘော တူညီချက်ကို ဂျီနီဗာစာချုပ်လို့ခေါ်ပြီး ဒီစာချုပ်မှာ ကြက်ခြေနီ အတွက် လမ်းညွှန်ချက်တွေ ပါရှိတယ်။

- ၁။ စစ်ဖြစ်နေချိန်မှာ ဖျားနာ အနာတရ ရကြတဲ့ စစ်သားတွေဟာ အကူအညီ ရရမယ်။
- ၂။ ကြက်ခြေနီ ဆရာဝန်များ၊ သူနာပြုများနဲ့ တခြားသော စေတနာ့ဝန်ထမ်း အားလုံးဟာ ကြားနေကြရမယ်။ သူတို့တို့ မဖမ်းဆီးရဘူး။
- ၃။ သူတို့ရဲ့ ကြားနေမှုဆိုင်ရာ သင်္ကေတတော့ အဖြူရောင် နောက်ခံပေါ်က ကြက်ခြေနီပါပဲ။ ဒီသင်္ကေတဟာ ဆွစ်အလံနဲ့ ပြောင်းပြန် ဖြစ်တယ်။

ပြောခဲ့တဲ့အတိုင်းပဲ။ သူမဟာ အမေရိကကို ပြန်သွားပြီး ဂျီနီဗာကွန်ဗေရှင်းကို လက်မှတ်ထိုးဖို့ စတင် လှုပ်ရှားပါတော့တယ်။ ဘရဂျေ့နစ်မှာ သူက ဂျီနီဗာညီလာခံဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီ (The Red Cross of the Geneva

Covention) လက်ကမ်းစာစောင်တွေ ဖြန့်ဝေခဲ့တယ်။ အဲဒီ ဂျီနီဗာညီလာခံ ဆိုတာ ဘာလဲ။ လက်ကမ်းစာစောင်ထဲမှာ သူမက ကြက်ခြေနီဟာ ယုံနုံနေတဲ့ ပလိပ်ရောဂါ၊ ဝမ်းရောဂါ၊ အသားဝါရောဂါ စတဲ့ ရောဂါသည်များကို ပြုစုကုသပေးမယ်။ မီးဘေး၊ ရေဘေး၊ မီးရထားကြောင့် ဒုက္ခရောက်ကြရတဲ့ ဘေးစတဲ့ ဘေးအန္တရာယ်တွေအတွက် လည်း ကူညီဆောင်ရွက်ပေးမယ် စတဲ့ အမေ

ရိကန် ကြက်ခြေနီ ရည်ရွယ်ချက်တွေကို ဖော်ထုတ် မိတ်ဆက်ပေးခဲ့တယ်။ သဘာဝဘေးဒဏ်ခံနေရတဲ့ သာမန် အမေရိကန်ပြည်သူတွေကို ကူညီဖို့ စီစဉ်ထားတဲ့ အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ဟာ ကမ္ဘာ့ကောင်းတစ်ခုကို ကောင်းကျိုးပြုပါလိမ့်လို့ သူမက ပြောခဲ့ပါတယ်။

ကလာရာဟာ ဝါရှင်တန်က မိတ်ဆွေဟောင်းကြီးတွေနဲ့လည်း တွေ့တယ်။ သမ္မတ ရုသာဗို့ဘီဟေးစ် (Rutherford B. Hayes) နဲ့ သူ့ဇနီး ကို တောင် သွားတွေ့လိုက်ပါသေးတယ်။ ဒီတော့ သမ္မတက ကြက်ခြေနီကို စိတ်ဝင်စားပါတယ်လို့ ထုတ်ဖော်ပြောပြလိုက်တယ်။ သူ့ကိုလည်း အစိုးရဌာနပို့

ပေးလိုက်တယ်။ ဒါပေမဲ့ ဌာနက သူမကို လျစ်လျူရှုထားလိုက်တယ်။ ခုလို လျစ်လျူရှုထားတဲ့ အကြောင်းကလည်း ရော့ဝါရှင်တန်က နိုင်ငံခြား အရှင် အယုတ်များနဲ့ ပတ်သက်ပြီး တိုင်းပြည်ကို သတ်ပေးပြီးတဲ့ နောက်ပိုင်း ရာစု နှစ် တစ်ခုနီးပါးကြာအောင် ဥရောပအစိုးရတွေနဲ့ ချုပ်ဆိုတဲ့ စာချုပ်တွေကို လက်မှတ်ထိုးဖို့ ဆန္ဒမရှိလို့ပါပဲ။ 'ကြက်ခြေနီ' ရှေ့က 'နိုင်ငံတကာ' ဆိုတဲ့ စကားလုံးဟာ ကလာရာ မျက်နှာသာပေးခံရအောင် မလုပ်နိုင်ခဲ့ပါဘူး။

JAMES A. GARFIELD

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ကလာ
ရာကတော့ လက်မလျှော့ပါ
ဘူး။ သူမဟာ ဆူဆန်ဘီ အန်
ထော်နီ (Susan B. Antho
ny)နဲ့ တခြားသော အမျိုးသမီး
ဝါဒီတွေက သူမကို ထောက်ခံဖို့
သွေးဆောင် တိုက်တွန်းခဲ့
တယ်။ သူ သွေးဆောင်မှုတွေ
ထဲမှာ စစ်မှုထမ်းဟောင်းတွေ
လည်း ပါ ပါသေးတယ်။ သူ
သေချာပေါက် တွက်ထားတာ
က လူအများသိအောင် ပြုလုပ်
ပေးမယ့် သတင်းထောက်တွေ

အားလုံးကို သူ့ဘက်ပါအောင် သေချာပေါက် ပြုလုပ်နိုင်မယ်လို့ ထင်ခဲ့တယ်။
၁၈၈၁ ခုနှစ်ထဲမှာ ရွေးကောက်ခံသမ္မတ ဂျိမ်းအေဂါဖီး (James A.
Garfield) က သူမ တင်ပြခဲ့တာတွေကို သဘောတူ လက်ခံလိုက်တယ်။

ဒါကြောင့် ကလာရာ သိပ်ဝမ်းသာသွားတယ်။ သူက ဂျီနီတနိုင်ငံတာက
ကြက်ခြေနီအသင်းကိုတောင် စာရေးလိုက်သေးတယ်။

“စာတွေ ရေးရ၊ မျှော်လင့်ရ၊ စောင့်စားရတဲ့နှစ်တွေ ကုန်သွားတော့
ကျွန်မက ရှင်နဲ့အတူ ရှင် မြင့်မြတ်တဲ့ အသိုင်းအဝိုင်းကို ကြက်ခြေနီရဲ့ ပထမ
ဆုံးသော မျှော်လင့်ချက်စကားလုံးကို ပါးလိုက်ချင်တယ်”

၁၈၈၁ ခုနှစ်၊ မေလထဲမှာ အမေရိကန်ရဲ့ ပထမဆုံးအခန်းကို ဖန်တီး
ခဲ့တဲ့ လူတွေကို စတင်စုစည်းလိုက်တယ်။ အဖွဲ့ဝင်တွေက ဥက္ကဋ္ဌနေရာအတွက်
သူမကို မဲပေးကြတယ်။

ဒါပေမဲ့ စိတ်မကောင်းစရာ ဖြစ်တာကတော့ သမ္မတဂါဗီးဟာ ၁၈၈၁ ခုနှစ်မှာ လုပ်ကြံခံရလိုက်တယ်။ လုပ်ကြံခံရတဲ့ဒဏ်ရာနဲ့ပဲ စက်တင်ဘာလ ဇရက်မှာ ကွယ်လွန်သွားခဲ့တယ်။ ကလေးရာ သိပ်ကို ဝမ်းနည်းကြေကွဲသွား ရရှာတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူ ဆက်ကြိုးစားတယ်။ သို့သော် ဂါးဗီးနေရာကို ဆက်ခံမယ့် ချက်စတာ အေအာသာ (Chester A. Arthur) က ဂျီနီတာ စာချုပ်နဲ့ ကြက်ခြေနီကို ဆန့်ကျင်မယ့်အရေး တွေးကြောက်မိတယ်။

ဒါပေမဲ့ သမ္မတအာသာက သူမ မကြောက်အောင်ဖန်တီးပေးပါတယ်။ အဲဒီနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ဆီနိတ်ကိုပြောတဲ့ မိန့်ခွန်းထဲမှာ သူက ဂျီနီတာညီလာခံ

ကို ချီးကျူးလိုက်ပါတယ်။ ၁၈၅၂ ခုနှစ် မတ်လ ၁၆ ရက်မှာ သူက လက်မှတ်
ထိုးလိုက်တယ်။ ဒါ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုကို နိုင်ငံတကာကြက်ခြေနီအဖွဲ့
ကြီးရဲ့ အသစ်ဆုံးအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ ဖြစ်စေခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီနေ့မှာတော့ ကလာရာ
ဟာ သူမရဲ့ ရှည်လျားလှတဲ့ တိုက်ပွဲများ အနိုင်ရသွားခဲ့ပါတယ်။

အခန်း - ၇ မီးဘေး၊ အငတ်ဘေးနှင့် ရေဘေး

အမေရိကန်ကြက်ခြေနီအသစ် (ARC) ဟာ နှေးနှေးကွေးကွေး၊ တိတ်တိတ်ဆိတ်ဆိတ်ပဲ အစပြုခဲ့တယ်။ ဝါရှင်တန်ဒီစီမှာ ဌာနချုပ်ဖွင့်တော့

လည်း ခေါင်းစည်းကြီးတွေ မရှိခဲ့ဘူး။ တောမီးကြောင့် ထောင်ပေါင်း များစွာသော လူတွေ အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ ဖြစ်သွားရတဲ့ မီချီကန် (Michigan) ကို ARC က အကူအညီတွေ ပို့ပေးတော့လည်း သတင်းစာတွေ အသံတိတ်နေခဲ့တယ်။ အဲဒီအချိန်မှာ

ဒေသတွင်း ကြက်ခြေနီ အခန်းကဏ္ဍတွေက လှုပ်လှုပ်ရှားရှား၊ ထူးထူးခြားခြား မလုပ်ခဲ့ကြဘူး။

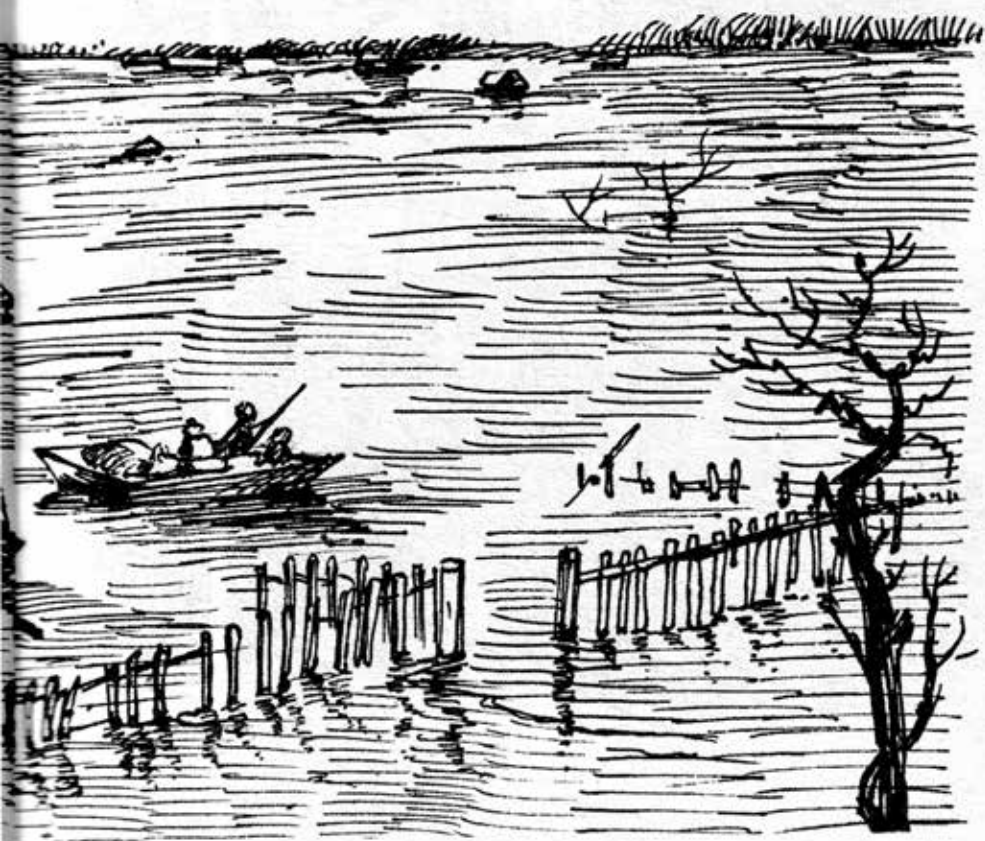
ဒီလို အာရုံစိတ်ဝင်စားမှု မရှိလေတော့ ကလာရာ စိတ်ပူမိတယ်။ အမှန်တော့ သူဟာ အင်စိုက်အားစိုက် ငွေတွေ အများကြီးသုံးပြီး အမေရိကန် ကြက်ခြေနီ ရောက်လာအောင် ကြိုးစား ရုန်းကန်ခဲ့တာပဲ။ ဒါပေမဲ့ လတ်တလော အခြေအနေအရ ငွေတွေထပ်လိုဦးမယ့်ပုံ ပေါက်နေပါတယ်။ သူ့မှာ

ရိတ်ဒွေထက် အများကြီးလိုအပ်နေတယ်။ ရန်ပုံငွေအတွက် သူ့မေတ္တာခံချက် ကိုလည်း အစိုးရက ငြင်းပယ်လိုက်တယ်။ ဒီတော့ အသုံးစားရိတ်တွေကို အလှူရှင်များဆီကပဲ မျှော်လင့်နိုင်တော့တာပေါ့။ ဒီလို အလှူရှင်တွေ ပေါ်ပေါက်လာဖို့ကလည်း ကြော်ငြာဖို့ အများကြီး လိုအပ်တယ်။

၁၈၈၂ ခုနှစ်ထဲမှာ မစ္စစီမြစ်က ရေနစ်ကြိမ်လှုံ့တယ်။ ဒီသဘာဝ ရေဘေးက အိမ်တွေ၊ ယာတွေ၊ သီးနှံတွေအားလုံးကို ဖျက်ဆီးပစ်လိုက်တယ်။

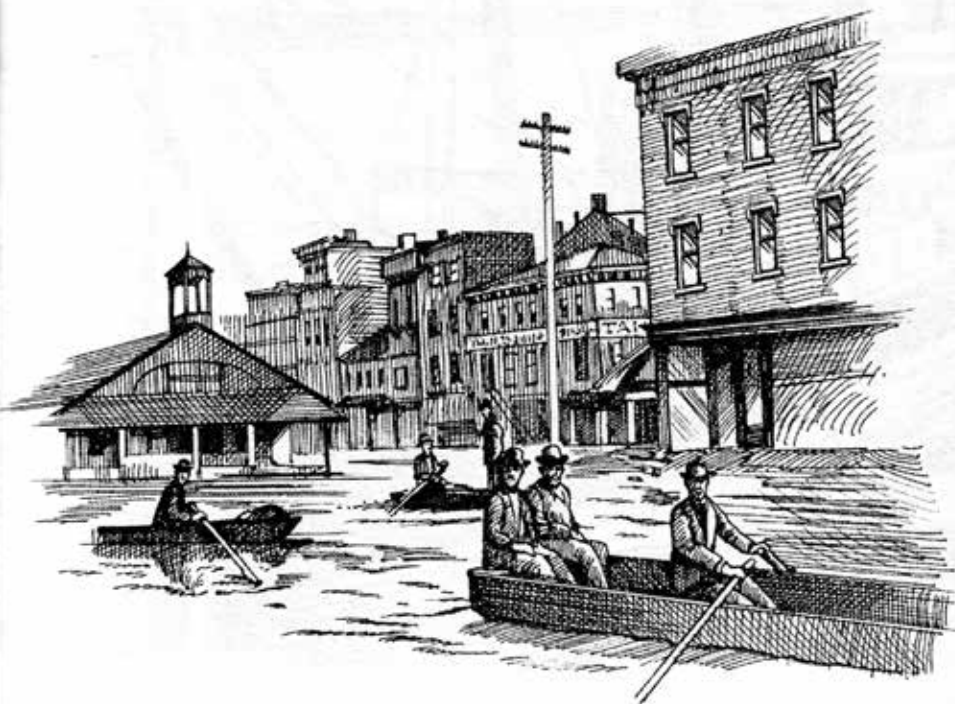
ဒီမှာ ချက်ချင်းပဲ အမေရိကန်ကြက်ခြေနီအဖွဲ့က စားစရာတွေ၊ အဝတ်အစား
တွေ၊ စောင်တွေ၊ သီးနှံအစားထိုးစိုက်ဖို့ ဒေါ်လာ ၁၀,၀၀၀ တန်ဖိုးရှိတဲ့ မျိုးစေ့
တွေ ထောက်ပံ့လိုက်တယ်။ ဒီအတောအတွင်းမှာ ကလေးရာဟာ ကယ်ဆယ်
ရေးအလုပ်တွေ လုပ်ဖို့ လေးလလုံးလုံး ညွှန်ကြားခဲ့တယ်။ ဒီတော့ ဒေသခံ
လူတွေက သည်းလိုက်အူလိုက် ကျေးဇူးတင်ကြတယ်။ တစ်ချိန်တည်းမှာ
မင်းဖရ (Memphis)၊ နတ်ချက် (Natchez)၊ နယူးအော်လင်း (New
Orleans) နဲ့ တဘတ် (Vickburg) မြို့တွေမှာ ကြက်ခြေနီ အခန်းကဏ္ဍ
သစ်တွေ ဖွင့်လှစ်နိုင်ခဲ့တယ်။

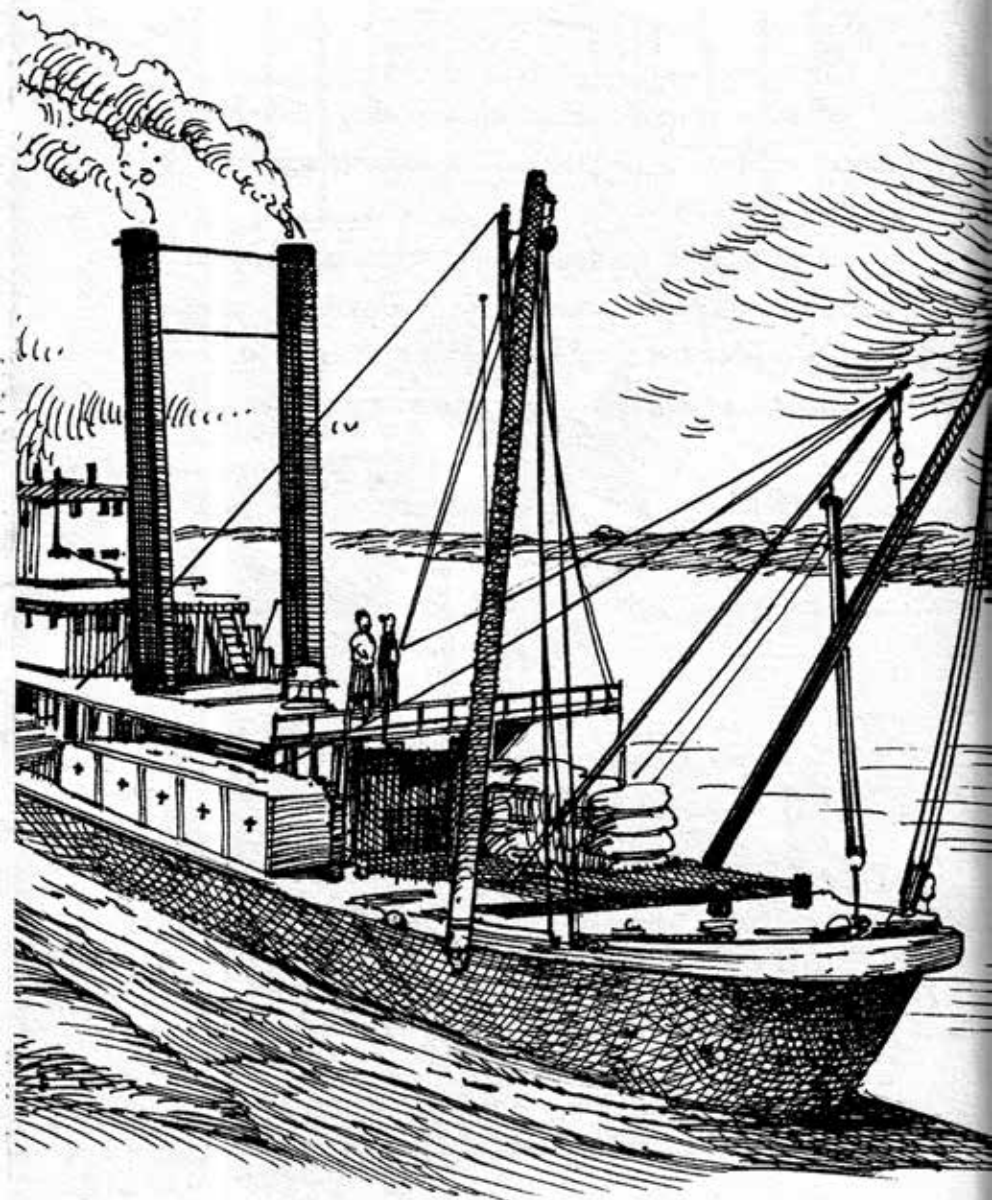

အဲဒီနှစ်မှာ ကလာရာက သူငယ်ချင်းတစ်ယောက်ဆီကို “ငါတို့တစ်တွေက အသုံးဝင်မှု၊ တန်ဖိုးထားမှု နှစ်မျိုးစလုံးမှာ အမြဲအမြတ်ရနေပါတယ်” လို့ စာရေးလိုက်တယ်။

၁၈၈၄ ခုနှစ်မှာ အိုဟိုင်းအိုမြစ် (Ohio River) ရေလျှံတော့လည်း မြစ်ရေက စင်စင်နာတီမြို့တော် (Cincinnati) မှာ ဂျပေ အထိ တက် လာတယ်။ ဒီတော့လည်း ကြက်ခြေနီက အလျင်အမြန် လှုပ်ရှားရပြန်တာပဲ။ အစားအစား။ အဝတ်အထည်နဲ့ လောင်စာ၊ အိမ်သုံးပစ္စည်းတွေကို ရေဘေး ဒုက္ခသည်များအတွက်

အလှူခံပြီး သင်္ဘောစင်းလုံး ငှားပို့ပေးရတယ်။ သူဟာ မြစ်ကို ထက်အောက်စုန်ဆန် သုံးလကြာ ခရီးသွားခဲ့တယ်။ ဒါကြောင့် သူဟာ ထောင်ပေါင်းများစွာသော လူတွေကို ကူညီနိုင်ခဲ့တယ်။ သူ့အလုပ်တွေကြောင့် ပို နာမည်ကြီးသွားခဲ့တယ်။ ချီကာဂိုသတင်းစာတစ်စောင်ကဆိုရင် “ရောက်မလာ သေးပေမဲ့ ရက်ကတော့ သိပ်မဝေးတော့ပါဘူး။ အဲဒီနေ့ရောက်လာရင် အမေ ရိုကန် ပြည်သူတွေဟာ ကြက်ခြေနီသည် မျက်မှောက်ခေတ်ရဲ့ ပညာအပါဆုံး၊ အကောင်းဆုံး ပရဟိတ လုပ်ငန်းစနစ်အဖြစ် အသိအမှတ် ပြုကြပါလိမ့်မယ်” လို့ နိမိတ်ဖတ်ခဲ့တယ်။ ရေဘေးဒုက္ခသည်တွေက ကလာရာကို နတ်သမီးတဲ့၊ သူတော်စင်တဲ့၊ ခေါ်ကြတာလေ။ အလှူရှင်များရဲ့ ကျေးဇူးတရားတွေ၊ ရေဘေး ကာလနဲ့ ရေဘေးလွန် ကာလများမှာ ရရှိလိုက်တဲ့ အလှူငွေတွေကြောင့် သူမ အလုပ်ကို လုပ်သင့်လုပ်ထိုက်တဲ့ အလုပ်တစ်ခုအဖြစ် ဖန်တီးပေးလိုက်ပါတယ်။

ဒါပေမဲ့ သူ့ကျန်းမာရေးကတော့ လုံးဝ ပြုဆင်းသွားခဲ့ပါတယ်။ ကလာရာ က ဒီကိစ္စကို ဝန်မခံချင်ဘူး။ သူ ငယ်တယ်လို့ ထင်ရအောင် ဆံပင်ဆေးဆိုး၊ မိတ်ကပ်တွေလူးသလို သူ နာမကျန်းဖြစ်လာတာကိုလည်း ဖုံးကွယ်ထားချင်တယ်။ ပင်ပန်းလွန်းပြီး စိတ်ဓာတ်ကျရတာတွေကိုလည်း လူသိမခံချင်ဘူး။ တကယ်တော့ ကြက်ခြေနီဟာ သူ့ကလေး၊ သူ့ဘဝရဲ့ အချက်အချာ အကျဆုံး ဝဟိုချက်မ။

ဒါကြောင့် သူဟာ အိုလုပြီလို့ လုံးဝ အထင်မခံချင်ဘူး။ ဒါတွေကို သူ့အခင်ဆုံး သူငယ်ချင်းတွေလောက်ပဲ သိကြတယ်။

အိုဟိုင်အိုရေဘေး ပြီးဆုံးသွားတဲ့အခါ ဝါရှင်တန်ဒီစီမှာရှိတဲ့ ကြက်ခြေ နီရုံးမှာ အလုပ်လုပ်ဖို့ သိပ်ကို နွမ်းနယ်နေပါပြီ။ ၁၈၇၈ ခုနှစ်ရောက်တော့ ဒန်းဗဲလီး (Dansville) မှာ အိမ်တစ်လုံး ဝယ်လိုက်တယ်။ သူ အဲဒီအိမ်မှာ ရွှေ့နေတယ်။ ရေရှည်အနားယူဖို့ပေါ့။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီအိမ်ရောက်လို့ မကြာခင်မှာဘဲ အမေရိကန် နိုင်ငံခြားဝန်ကြီးက မေတ္တာရပ်ခံလာတယ်။ ဂျီနီတာ

ကွန်ဖရင့်ကို အမေရိကန်ကိုယ်စား တက်ရောက်ဖို့ပါပဲ။ နိုင်ငံတကာ ရေးရာအတွက် တိုင်းပြည်ကိုယ်စားပြု တက်ရောက်ဖို့ အမျိုးသမီးတစ် ယောက်ကို တာဝန်ပေးအပ်တာဟာ သမိုင်းမှာတော့ ဒါပထမဆုံးအကြိမ်ပဲ ဖြစ်တယ်။ သူ ငြင်းဆိုနိုင်အား မရှိခဲ့ပါဘူး။

ဂျီနီတာမှာ ရှိနေစဉ် သူ အားနည်းနေရင်တောင် ဘာမှမပြောဘဲ ဖုံးဖိ ထားလိုက်ပါတယ်။ သူ အစည်းအဝေးတွေ တက်တယ်။ အစီအစဉ်တွေ ရေး ဆွဲ အမှာပါတယ်။

၂၂ နိုင်ငံက ကိုယ် စားလှယ်တွေနဲ့ တွေ့ တယ်။ အစည်းအဝေး တွေမှာ သူမရဲ့ ပြည် တွင်းစစ် အတွေ့ အကြုံတွေကို ဟော ပြောတယ်။ ဒါ့အပြင် ARC က ငြိမ်းချမ်း သွားတဲ့ ကာလများမှာ ကူညီခဲ့ တာတွေကို လည်း ဖော်ကျူးခဲ့

တာပဲ။ ARC က ထောင်ချီရှိနေတဲ့ မီးဘေး ရေဘေး ဒုက္ခသည်တွေအတွက် အရေးကြီးတဲ့ အကူအညီတွေ ပေးကြောင်း ပြောပြတယ်။ သူမ လုပ်ရပ်တွေ အတွက် အစည်းအဝေးက သိပ်အထင်ကြီးသွားလို့ သူ့လမ်းစဉ်ကို လိုက်ကြဖို့ မဲပေးထောက်ခံခဲ့ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ဒီအစည်းအဝေးကပဲ နိုင်ငံတကာ ကြက်ခြေနီချာတာထဲမှာ ငြိမ်းချမ်းနေတဲ့ကာလများမှာလည်း စားနပ်ရိက္ခာ ပြည့်စုံရေး၊ အချက်တစ်ချက် ပါဝင်လာအောင် ပြောင်းလဲပေးခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီ ပြောင်းလဲချက်ပါ ချာတာကို 'အမေရိကန် ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်ချက်' လို့ ခေါ်တွင်ခဲ့တယ်။ ဒါဟာ ကလာရာကို ဂုဏ်ပြုလိုက်တာပါပဲ။

ကလာရာအတွက် သိပ်ကို အံ့သြဝမ်းသာစရာပါပဲ။ ဥရောပမှာနေတဲ့ အဆိုက် သူ့ကို အကြိမ်ပေါင်းများစွာ ဂုဏ်ပြုခဲ့ကြတယ်။ စစ်သူရဲကောင်း တစ်ယောက်လို တံဆိပ်တွေ ချီးမြှင့်ကြတယ်။

ကံအကြောင်း မကောင်းလှစွာဘဲ လုပ်စရာ အလုပ်တွေ သိပ်များတဲ့ ဆွစ်ဇာလန်ခရီးမှာ ကျန်းမာရေးအခြေအနေက သိပ်ကို ဆိုးဝါးလာတယ်။ အမေရိကန်ကို အပြန်မှာ နာမကျန်းဖြစ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ လုံးဝ မကျန်းမာခင် မှာဘဲ အလုပ်ပြန်လုပ်တယ်။ ဘာကြောင့်လည်းဆိုတော့ သူ အလုပ်မလုပ်ဘဲ နေလိုက်ရင် အမေရိကန်ကြက်ခြေနီ ပြိုကွဲသွားမှာ စိုးလို့ပဲ။ အရင်တုန်းက လည်း မနားတမ်း အလုပ်တွေ လုပ်ခဲ့လို့ အားပြတ်ပြီး နားခွဲရတာတွေ ရှိခဲ့ဖူးတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူ့နဲ့ တွဲဖက်ညီတဲ့ လူကို ရှာမတွေ့နိုင်ခဲ့ဘူး။ ဒီလိုနဲ့ ၁၈၈၅ ခုနှစ်အထိ သူမဟာ ကြက်ခြေနီအဖွဲ့ရဲ့ အချိန်ပြည့် အလုပ်သမား ဖြစ်ခဲ့ရတယ်။

သူမရဲ့ နေ့စဉ်မှတ်တမ်းထဲမှာ ဟောဒီလို ရေးခဲ့ပါတယ်။

“အလုပ်အားလုံးကို ကိုယ်တိုင်လုပ်ဖို့ ဆုံးဖြတ်ထားတယ်။ အားလုံးကို ကိုယ့်ဘာသာကိုယ် လုပ်နိုင်အောင် သင်ယူတယ်”

ကလာရာဟာ သင်ယူပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမဲ့ အလျင်အမြန် ကြီးထွားလာတဲ့ အမျိုးသားအဖွဲ့အစည်းတွေနဲ့ကျတော့ အကောင်းဆုံးနည်း မဟုတ်ခဲ့ပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ ပြဿနာတစ်စုံတစ်ရာကိုတော့ သူက ဘယ်တော့မှ မျက်နှာ မလွှဲထားပါဘူး။ ကြက်ခြေနီအတွက် ငွေရအောင် ကြိုးစားခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ တစ်ချိန်တည်းမှာ သဘာဝဘေးဒုက္ခတွေ ဆက်တိုက် ပေါ်ပေါက်လာ ခဲ့တယ်။ ဒီတော့ သူ မနားရတော့ပါဘူး။

သူ့ခေတ်ရဲ့ ဘွဲ့တံဆိပ် အများဆုံး ချီးမြှင့်ခံရတဲ့ အမျိုးသမီးကြီး

ဥရောပ မင်းမျိုးရာဇာတွေ၊ နိုင်ငံ အကြီးအကဲတွေ၊ စစ်မှုထမ်းဟောင်း အုပ်စုတွေ၊ လုပ်ငန်းရှင်အဖွဲ့အစည်းတွေ၊ ကျေးဇူးသိတဲ့ သဘာဝဘေးဒုက္ခသည်တွေက ကလာရာကို ဘွဲ့တံဆိပ် ပေးကြတယ်။ ကျောက်စီရင်ထိုးတွေ၊ လေ့ကက်တွေ၊ ပင်အပ်တွေ လက်ဆောင်ပေးကြတယ်။

သူ့ရဲ့ ဓာတ်ပုံဟောင်း များစွာထဲမှာ ပန်းပွင့်ပုံဖော်ထားတဲ့ နီလာခရမ်း ရတနာကို ဆင်မြန်းထားတာ တွေ့ရတယ်။ ဒါက ဘက်ဒန် (Baden) မြို့စားကတော်က ပေးထားတဲ့ မိတ်ဖြစ်ဆွဖြစ် လက်ဆောင်ဖြစ်တယ်။

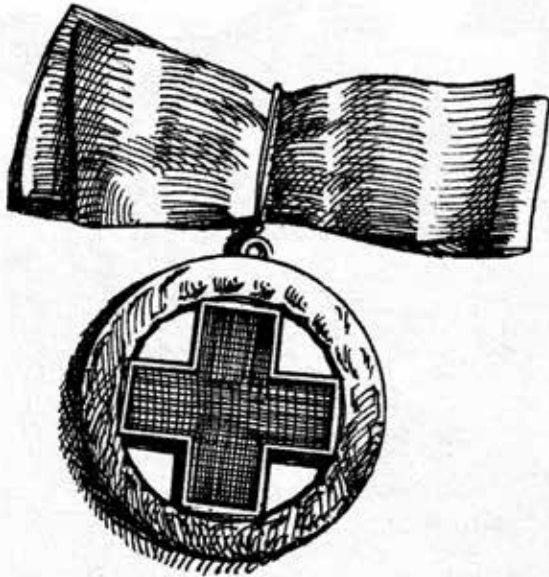

ဒါပေမဲ့ ကလာရာက ရှိသမျှ ရတနာပစ္စည်းတွေကို အားလုံး မဝတ်ပါဘူး။ ရတနာတွေကလည်း အများကြီး ဆိုတော့ အိတ်ကလေးတစ်လုံးထဲ ထည့်သိမ်းထားတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူ့ကို ထောက်ခံ အားပေးသူတွေ ရောက်လာရင်တော့ ဒီရတနာပစ္စည်းတွေအကြောင်း ထုတ်ပြောပြတတ်တယ်။

သူမ အနှစ်သက်ဆုံး အချို့ကတော့ -

၁။ စိန်နဲ့ရွှေပါတဲ့ တွယ်ချိတ်၊ စစ်ပြန်စစ်မှုထမ်းအဖွဲ့က ပေးထားတဲ့ လက်ဆောင်။

ပြည်တွင်းစစ်အတွင်းမှာ သူနာပြုခဲ့လို့ ကလာရာကို ဂုဏ်ပြုတဲ့ သဘောနဲ့ ပေးခဲ့တာပါ။

- ၂။ ရှားရဲ. ငွေကြက်ခြေနီ။ ရှားမှာ ငတ်မွတ်
ခေါင်းပါးကပ်ဆိုက် ရချိန်အတွင်း ကူညီကယ်ဆယ်ခဲ့တဲ့
လုပ်ရပ်အတွက် ပေးတဲ့ဆု ဖြစ်တယ်။ ဒီ ငွေကြက်
ခြေနီကို ၁၉၀၂ ခုနှစ်မှာ ဇာနီကိုလက် (Zar Nicho
Las) က ပေးအပ်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။
- ၃။ ဂျီနီဗာက ဂုဏ်ပြုဆုတံဆိပ်၊ ဒါကိုတော့ နိုင်ငံတကာ
ကြက်ခြေနီ ကော်မတီက ပေးအပ်ခဲ့တာ။ ၁၈၈၂
ခုနှစ် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုက ဂျီနီဗာညီလာခံ
ကို လက်မှတ်ထိုးပြီး နောက်ပိုင်းမှာ ကြက်ခြေနီ
ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာကော်မတီက ပေးအပ်တာ ဖြစ်
ပါတယ်။

၁၈၉၉ ခုနှစ် မေလ ၃၁ ရက်နေ့မှာတော့ သူမအတွက် အခက်ခဲဆုံး
နဲ့ အချိန်အကြာဆုံး လုပ်ရတဲ့အလုပ် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့တယ်။ ကြောက်စရာ
ဂျွန်တောင်း ရေလွှမ်းမှုကြီး ပေါ်လာခဲ့လို့ပါ။ ဒီနှစ်မှာ မကြုံစဖူး နွေဦးမိုးက
သဲကြီးမဲကြီး ရွာသွန်းလိုက်ပါတယ်။ ရေလွှမ်းမိုးမှုဟာ မျိုးစုံသော ဒုက္ခတွေကို

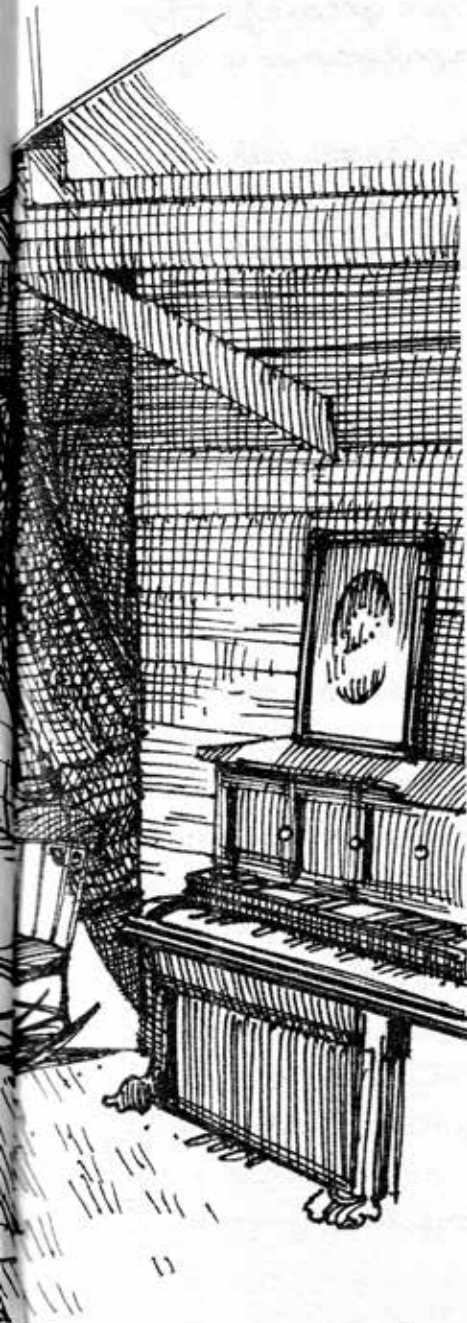

ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့တယ်။ ဒီလို ဖြစ်ပေါ်လာရတဲ့ အကြောင်းအရင်းကတော့ ဂျွန်
တောင်း (Johnstown) နဲ့ ဆယ်မိုင်အကွာမှာရှိတဲ့ ပင်န့်ဆယ်လ်ဗေးနီးယားက
ဆောက်ဖွဲ့ရေကာတာ (South Fork Dam) ကြီး ကျိုးပေါက်သွားလို့
ဖြစ်တယ်။ ရေကာတာ ကျိုးပေါက်သွားတော့ ရေတွေတန်ပေါင်း သန်း ၂၀
လောက် ထွက်ကျလာတော့တာပေါ့။ ဒါဟာ ရာစုနှစ်ရဲ့ အဆိုးဝါးဆုံး ကပ်
ဘေးကြီးပဲ ဖြစ်တယ်။ တစ်မြို့လုံး ရေထဲပါသွားတယ်။ လူပေါင်း ၂၀၀၀ ကျော်

သေဆုံးခဲ့တယ်။ လူပေါင်း တစ် သောင်း
အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ ဖြစ်သွားကြတယ်။

ကလာရာနဲ့ သူ့စေတနာ ဝန်ထမ်း
အဖွဲ့က မိုးကာတဲထိုး အလုပ် စလုပ်
ကြတော့တာပဲ။ သူတို့အဖွဲ့က အလှူ
ငွေထည့်ဝင်ကြဖို့ ဆော်သြကြသည်။ ရို
ဒေါင်တစ်လုံး ဆောက်လုပ်ကြတယ်။
ပြီးတာနဲ့ ကုလားထိုင်တွေ၊ ဖျာတွေ၊
ပီးဖိုဆောင်သုံး ပစ္စည်းတွေ၊ စားစရာ
တွေ၊ အဝတ်အထည်တွေ၊ ဆေးဝါးတွေ
ဝေတော့တာပဲ။ ဒါတွေ အားလုံးကို တစ်
တိုင်းပြည်လုံးက ပေးလှူကြတာပါ။ သူ
တို့အဖွဲ့ဟာ မစ်ဝက်စ် (Midwest) က
အသုံးမလို တော့တဲ့ ပစ္စည်းတွေနဲ့
အခန်း ၃၀ ပါ ကြက်ခြေနီဟိုတယ်လည်း
တည်ဆောက်ခဲ့ကြတယ်။ ဒါဟာ အိုးမဲ့
အိမ်မဲ့များအတွက် သူတို့ ဆောက်
လုပ်လိုက်တဲ့ အိမ်ပါပဲ။ ကလာရာက

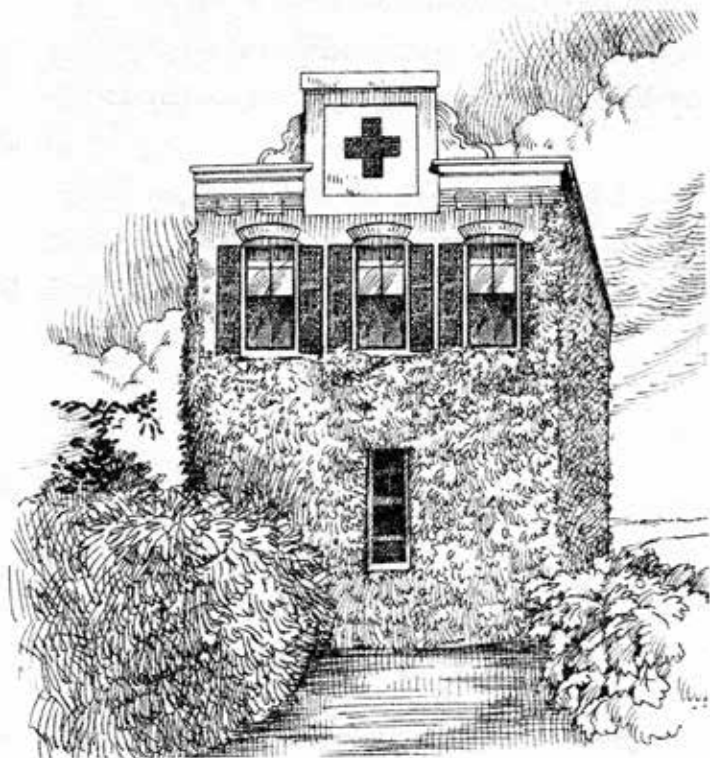
ဒီဟိုတယ်ခွင့်ပွဲကလေးတောင် ကျင်းပလိုက်ပါသေးတယ်။ ဒီလို ကျင်းပလိုက်
တဲ့ အတွက် ဒုက္ခသည်တွေက မကြာခင်မှာဘဲ ပျက်စီးသွားတဲ့ သူတို့မြို့မှာ
သက်သောင့်သက်သာ နေရတော့မယ့် မျှော်လင့်ချက်ကလေး ရစေချင်လို့ပဲ
ဖြစ်တယ်။

သူမဟာ ဒုက္ခသည်စခန်းမှာ ငါးလကြာအောင် ဆန်ပြုတ်ပေးတဲ့
အလုပ်ကိုပဲ လုပ်ပြီး ပြန်သွားပါတယ်။ ဒီလိုပြန်သွားချိန်မှာ သူနဲ့ သူ့ ကြက်
ခြေနီအဖွဲ့ဟာ ဂုဏ်ယူစရာအလုပ်ကို လုပ်ခဲ့ကြပြီလို့ သိနေပြီး ဖြစ်ပါတယ်။

အခန်း - ၈ နယ်ခြားပဲ့ နှလုံးသား

ရွှန်တောင်းကယ်ဆယ်ရေးလုပ်ငန်းတွေ ပြီးစီးသွားတဲ့နောက် ကလာရာဟာ ကြက်ခြေနီလုပ်ငန်းတွေကို သူ ကြိုက်သလို တိတိကျကျ လုပ်ပါတော့တယ်။ အရေးကြီးဆုံးဖြတ်ချက်တွေ ချတယ်။ သူလို ၇၀ တွင်း အမျိုးသမီး တစ်ယောက်အဖို့ကတော့ သူ့လို ခံနိုင်ရည်မျိုး၊ ဇွဲမျိုးဆိုတာ ချွင်းချက်တစ်ခုလိုကို ဖြစ်နေတယ်။ စိတ်ပမ်းကိုယ်ကြေရတာတွေ များလွန်းနေပေမဲ့ သူ့အသက်ထက် တစ်ဝက်လောက် ငယ်သူများထက် သူ့က ပိုလိုလုပ်နိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူက သူ့အသက်ကို မေ့ထားလိုက်တယ်။ ဒါဟာ အခြောက်တိုက်ဘဝင်မြင့်နေတာတော့ မဟုတ်ဘူး။ သူ့ကိုယ်သူ လှတယ်လို့လည်း ဘယ်သောအခါမှ မထင်ခဲ့ဘူး။ ဒီလိုဖြစ်ရတာက ကြက်ခြေနီလုပ်ငန်းတွေကိုလုပ်ဖို့ သိပ် အသက်ကြီးနေပြီဆိုတဲ့ အတွေးမျိုးကို လက်မခံနိုင်လို့ပါ။

ဝမ်းနည်းစရာကောင်းတာက တစ်ခါတစ်ခါမှာ သူ လုပ်လိုက်ပုံတွေက သူ့ကို ဆန့်ကျင်နေသလို ဖြစ်နေတတ်တဲ့ ကိစ္စပါပဲ။ ဝေဖန်ရေးသမားတွေက

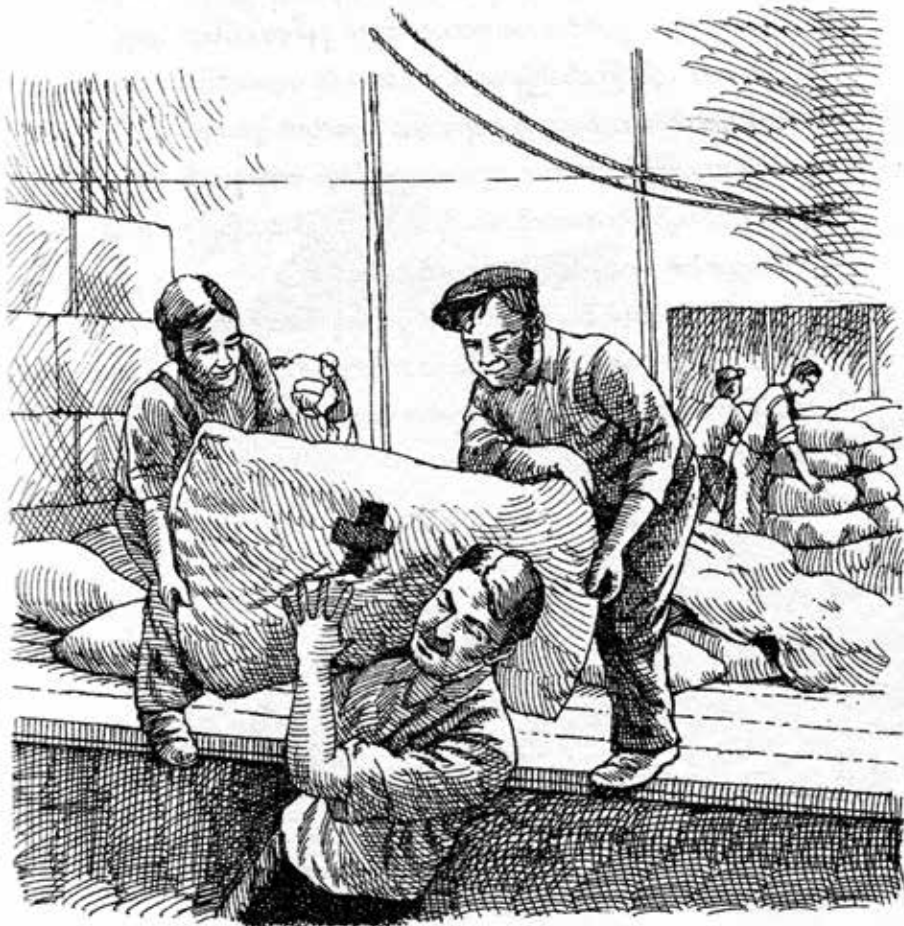
FIRST AMERICAN RED CROSS HEADQUARTERS, WASHINGTON, DC

လည်း သူမရဲ့ တင်းမာတဲ့စည်းမျဉ်းတွေကို သဘောမကျကြဘူး။ သူတို့ တစ်တွေက သူမမှာ ငွေစာရင်းထားဖို့ ဘယ်တော့မှ စိတ်မကူးထဲ မထည့်ဘူးလို့ ပြောကြတယ်။ မှန်တော့လည်း မှန်ပါတယ်။ ကလာရာက သုံးငွေစာရင်း လုံးဝမထားဘူး။ တစ်ခါတလေ သူ့ပိုင်ငွေ သုံးတယ်။ တစ်ခါတလေ ကျတော့ လှူဒါန်းငွေထဲက သုံးတယ်။ သူက ဘာများထူးလို့လဲတဲ့။ အရေးကြီးတာက ကူညီဖို့ပဲတဲ့။

ဒါ သူမ သဘောအရင်းပဲ။

၁၈၉၀ ပြည့်နှစ်များအတွင်းမှာတော့ သဘာဝဘေးဒုက္ခသည်တွေအ

တွက် ကလာရာ ပူပင်မှုဟာ ယူအက်စ်နယ်စပ်ကို ကျော်လွန်သွားခဲ့ပါတယ်။ ရာ ထောင်ချီပြီး အသက်တွေ ဆုံးရှုံးခဲ့ရတဲ့ ရုရှားအငတ်ဘေးဆိုက်ချိန်တုန်းကပါ။ ၁၈၉၁ - ၁၈၉၂ ခုနှစ်မှာ ဖြစ်ခဲ့တာပါ။ ဒီတုန်းက သူဟာ ငွေတွေရအောင် လုပ်ပြီး ရုရှားကို စားစရာတွေ၊ လယ်ယာသုံးပစ္စည်းတွေ သင်္ဘောအပြည့် တင်ပို့ ပေးခဲ့တယ်။ တစ်ချိန်တည်းမှာ သူက ယုံကြည်ကိုးစားရတဲ့ အမေရိကန် ကြက်ခြေနီကိုယ်စားလှယ်တွေက သင်္ဘောဆိပ်ဆင်းပြီး တင်ပို့လိုက်တာတွေကို ချကြ၊ စနစ်တကျ ဝေငှပေးကြလိမ့်မယ်လို့ သေချာပေါက် တွက်ထားလိုက်ပါတယ်။

ဒီလို ရှုပ်ထွေးပြီး အဝေး
 ရောက်အောင် ကြိုးပမ်း
 အားထုတ်ခဲ့လို့ ရွာတစ်ရွာ
 ငတ်မဲ့ ဘေးက ကယ်တင်
 နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ သူ့အသက်
 ၇၅ နှစ်မှာ ကလာရာက
 တူရကီမှာ စစ်တိုက်နေကြ
 တဲ့ အမေရိကန် စစ်သား
 တွေကို ကူညီဖို့ ကယ်ဆယ်

ကူညီရေးအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ကို ဦးဆောင်ခဲ့တယ်။ ၁၈၉၈ ခုနှစ်မှာ စပိန်၊ အမေရိကန်
 စစ်ဖြစ်တော့ သူနဲ့ ကြက်ခြေနီအသင်းက ဆေးဝါး၊ နေရာထိုင်ခင်း၊ အစား
 အစာနဲ့ အဝတ်အထည်တွေကို ကျူးတားပြည်သူတွေဆီ ပို့ပေးခဲ့တယ်။ ဒီလို
 လုပ်ရပ်တွေကြောင့် ကလာရာ သွားလေရာတိုင်းမှာ ကျေးဇူးတင်ခံရတယ်။
 ဒါ့အပြင် သူ မျှော်လင့်ထားသလို အမေရိကန် ကြက်ခြေနီအသင်းကြီးဟာလည်း
 တစ်ကမ္ဘာလုံးရဲ့ လေးစားမှု၊ ချီးကျူးမှုကို ခံခဲ့ရတယ်။

ဒါပေမဲ့ အိမ်ပြန်ရောက်တော့ ဒုက္ခမျိုးစုံနဲ့ ရင်ဆိုင်ရတော့တာပါပဲ။
 ARC နှစ်ခြမ်းကွဲနေတယ်။ တစ်ခြမ်းက ကလာရာကို ထောက်ခံသူ၊ ကျန်
 တစ်ခြမ်းက သူ့ကို ဝေဖန်တိုက်ခိုက်သူတွေ။ ဒီအနေအထားအရဆိုရင် သူ့မှာ
 ဆုံးရှုံးဖို့လမ်းက ရှိနေပါပြီ။

ဒီအချိန်မှာပဲ တက်ဆက်မှာ ကပ်ဘေးဆိုက်လာပြန်တယ်။ ၁၉၀၀ ပြည့်နှစ်၊ စက်တင်ဘာလထဲမှာ ဒီလှိုင်းတွေ၊ ရေလှုံ့တာတွေကို ဂါဗစ္စတန် (Galveston) ခံလိုက်ရလို့ တစ်ရက်တွင်းမှာ လူပေါင်း ၆,၀၀၀ သေဆုံးခဲ့ရ တယ်။ တစ်မြို့လုံးနီးပါး ပျက်စီးသွားခဲ့တယ်။

ကြားလိုက်တာနဲ့ ကလာရာက ကယ်တင်ရေးအဖွဲ့ကို ချက်ချင်းစည်းရုံး လိုက်တယ်။ သူဟာ သဘာဝဘေးဒဏ်တွေနဲ့ ဘယ်လောက်ပဲ ယဉ်ပါးယဉ်ပါး၊ ဂါဗစ္စတန်မြင်ကွင်းကတော့ သူမကို လုံးဝ တုန်လှုပ်သွားစေခဲ့တယ်။ ရာပေါင်း များစွာသော ယောက်ျားတွေ၊ မိန်းကလေးတွေ၊ ကလေးတွေ ပင်လယ်ထဲ မျောပါသွားကြတယ်။ ကျန်အလောင်းတွေကို လမ်းပေါ်မှာပဲ မီးရှို့ပစ်လိုက် ကြရတယ်။

ပြန်ကျနေတဲ့ စိတ်ပျက်စရာ အပျက်အစီးတွေ အလယ်မှာပဲ ကလာရာနဲ့ ကြက်ခြေနီစေတနာ့ဝန်ထမ်းတွေက ဘာမှမရှိတဲ့ အဆောက်အဦတစ်ခုထဲမှာ အလုပ်ရုံတစ်ခုနဲ့ ကုန်လှောင်ရုံတစ်ခုကို တည်ဆောက်လိုက်ကြတယ်။ အဲ... ဆောက်ပြီးလို့ မကြာခင်မှာ သူတို့က ဒုက္ခသည်တွေကို စားစရာတွေ၊ အဝတ်အထည်တွေ၊ ဆေးဝါးတွေ၊ အိမ်သုံးပစ္စည်းတွေ ဖြန့်ဝေပေးကြတယ်။ ကြက်ခြေနီက ကူညီရေးအတွက် စက်တော်ဘယ်ရီပင် တစ်သန်းနဲ့ ပြောင်းစေ၊ အာလူး၊ မျိုးစေ့နဲ့ ဝါစေ့များကို ဝယ်ယူလိုက်တယ်။ ဒါ ဒေသတွင်းက လယ်သမားတွေအတွက် ပါ။ ဝေငှပြီးလို့ နှစ်လအကြာမှာ ကလာရာနဲ့ စေတနာ့ ဝန်ထမ်းတွေ ပြန်သွားကြတော့ သီးနှံသစ်ကလေးတွေ ထွက်လာပြီလေ။ ဒါပေမဲ့ အခြေအနေ ပြန်ကောင်းဖို့ကတော့ လုပ်ရနေရဆဲပေါ့။

အမေရိကန် အများစုလိုပဲ။ ကလာရာကလည်း သမ္မတ ဝီလီယမ် မက်ကင်လေး (William Mckinley) ကွယ်လွန်သွားလို့ ပူဆွေးရပါတယ်။ သူ့ဘဝတစ်လျှောက်လုံးမှာ သမ္မတသုံးယောက် လုပ်ကြံခံခဲ့ရတယ်။ ဒီသုံး

ယောက်ထဲမှာ ခုတစ်ယောက်ကတော့ သူမကို အကြင်နာဆုံးနဲ့ အမေရိကန် ကြက်ခြေနီကို လုံးဝ ထောက်ခံသူ ဖြစ်ပါတယ်။ သူ ကွယ်လွန်သွားတော့ သူမရဲ့ ကျန်းမာရေး ပိုချို့ယွင်းလာတယ်။ ဒီအထဲ အဖွဲ့ထဲမှာ သဘောထားကွဲလွဲ နေတာတွေက များသည်ထက် များ များလာပြန်တော့ ပိုဆိုးတာပဲပေါ့။

တစ်ချိန်သောအခါက သစ္စာရှိတဲ့ မိတ်ဆွေတွေ၊ သက်တမ်းရှည်အဖွဲ့ ဝင်တွေကတောင် ကလေးရာ ထွက်ဖို့ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ဖိအားတွေ ပေးနေ ကြတယ်။ ရိုးရိုးတွေးရင်တောင် ကလေးရာ ထွက်သင့်တာပဲ။ အသက်လည်း ၈၀ တွင်း ရောက်နေပြီ မဟုတ်လား။ ဒါပေမဲ့ သူမရဲ့ ခေါင်းမာတဲ့ ညဉ့်ကြောင့် မဖြစ်နိုင်ဘူးလို့ ထင်ရတဲ့ ပန်းတိုင်နားရောက်ချိန် နီးလာခဲ့မှတော့ အလျှော့ လုံးဝမပေးခဲ့ပဲ ဆက်နေမြဲ နေသွားခဲ့တယ်။ ဒီလိုနဲ့ ၁၉၀၄ ခုနှစ် အထိ အမေရိကန်ကြက်ခြေနီအသင်းရဲ့ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဆက်လက်ရပ်တည် ခဲ့တယ်။

တချို့ ARC အလုပ်သမားတွေက ကလေးရာရဲ့အကြောင်း ကွန်ဂရက်မှာ တင်ပြခဲ့ကြတယ်။ သူဟာ စီမံခန့်ခွဲမှု ညံ့ဖျင်းတယ်၊ အလွဲသုံးစား လုပ်တယ်၊ အလှူငွေကို ခိုးတယ်ပေါ့။ ဒီလို ပုဂ္ဂိုလ်ရေးတိုက်ခိုက်မှုတွေ ကြောင့် နာနာကျင်ကျင် မျက်နှာပျက်ရတယ်။ အရှက်ရခဲ့တယ်။ တကယ် တော့ ကလေးရာက ကြက်ခြေနီအတွက် သူပိုင်ငွေကို သုံးခဲ့တယ်။ သူ့ဘဝရဲ့ ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာကို သုံးခဲ့တယ်။ သူသာမရှိခဲ့ရင် အမေရိကန်အဖွဲ့ခွဲ တွေလည်း ရှိနိုင်မှာ မဟုတ်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ ခုတော့ ဒီအဖွဲ့ကြီးက သူမကို မောင်းထုတ်ပစ်ဖို့ နည်းအမျိုးမျိုး သုံးနေကြပြီလေ။ ဆီးနိတ် စုံစမ်းစစ်ဆေး ချက်အရတော့ ကလေးရာ အပြစ်ကျူးလွန်တာ လုံးဝ မတွေ့ရပါဘူး။ တကယ် လည်း ဒီအချိန်မှာတော့ သူမမှာ လုံလုံလောက်လောက် ရှိနေပါပြီ။ ဒါ့ကြောင့်

လည်း ၁၉၀၄ ခုနှစ် မေလ ၁၄ရက်မှာ ARC က ထွက်လိုက်ပြီးနောက်
ဘာအလုပ်မှ ထပ်မလုပ်တော့ဘဲ အေးအေးချမ်းချမ်း နေသွားပါတော့တယ်။

အခန်း - ၉ ကလေးတို့ အဖေ

ကြက်ခြေနီက မထွက်ခင် နှစ်အနည်းငယ်မှာ ကလာရာက ဒန်းဆီး
ဗလီး (Dansville) ရှိ သူ့အိမ်ကို ရောင်းလိုက်တယ်။ ၁၉၅၇ ခုနှစ်ကျတော့
မေရီလန် (Maryland) က ဂလဲန်းအက်ကိုး (Glen Echo) မှာ အိမ်
တစ်လုံး ဆောက်တယ်။ အိမ်ကြီးပါပဲ။ ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောကြီးတစ်စင်းကို
အမှတ်ရစေတဲ့ဘက်ကို မျက်နှာမူတဲ့ အိမ်ပါ။ အိမ်ရှေ့ဆင်ဝင်က ကျယ်တယ်။
ဒါကြောင့် ဒီဆင်ဝင်ခန်းကို 'သင်္ဘောကုန်းပတ်ကြီး' လို့ နာမည်ပေးချင်
တယ်။

ပထမတော့ ဒီ
အိမ်ကြီးကို ကြက်
ခြေနီအဖွဲ့ရဲ့ ဌာန
ချုပ် အဖြစ် သုံးခဲ့
တယ်။ ရိက္ခာ ရိုခေါင်
အဖြစ် သုံးခဲ့တယ်။
ဒါပေမဲ့ ကလာရာ
ခရီး မထွက်တဲ့အခါ
မှာတော့ သူ့အိမ်
ပေါ့။ ၁၉၀၄ ခုနှစ်မှာ
ဒီအိမ်ကို သူ အပြီး
အပိုင် ရွှေ့ပြောင်း
လာခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့
ရွှေ့ပြောင်းလာတာ
က နားဖို့မဟုတ်

ဘူး။ သူ့အသက် ၈၃ နှစ်မှာ ပရောဂျက်အသစ်တစ်ခု၊ နှစ်ခုကို အကောင်
အထည်ဖော်ဖို့ အဆင်သင့် ဖြစ်နေပါပြီ။

ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ သူ့နာပြု လုပ်ခဲ့လေတော့ အရေးပေါ်ကိစ္စ
ရှိလာရင် ရှေးဦးသူနာပြုနည်းကို ကျွမ်းကျွမ်းကျင်ကျင် သုံးတတ်နေပါပြီ။
အတွေ့အကြုံအရလည်း အခြေခံရှေးဦးသူနာပြုဟာ အသက်တွေကို ကယ်
တင်နိုင်တယ်ဆိုတာကိုလည်း သိနေပြီ။ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက် တစ်ယောက်က
တောင် ပြည်သူတွေကို ရှေးဦးသူနာပြုပညာရပ် သင်ပြပေးဖို့ အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့
ဖွဲ့ရာမှာ ကူညီခိုင်းပါသေးတယ်။ ဒီအလုပ်မျိုးကို လုပ်ဖို့တော့ ကလာရာက

သိပ်ကျေနပ်အားရ ဖြစ်တာပေါ့။ ဒီလိုနဲ့ ၁၉၀၅ ခုနှစ်မှာပဲ အမျိုးသားရှေးဦး သူနာပြုအဖွဲ့ (National First Aid Association) ကို တည်ထောင် လိုက်တယ်။

NFAA ရဲ့ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ကလာရာကို ခန့်အပ်ခဲ့တယ်။ ခုတော့ သူ့ မှာ ဟိုတုန်းကလို မဟုတ်တော့ဘူး။ အချိန်ပိုတွေ ရှိလာခဲ့ပြီ။ ဒါကြောင့် သူ ဟာ စာရေးတဲ့ဘက် လှည့်ခဲ့တယ်။ သူ့ရဲ့ စစ်နဲ့ငြိမ်းချမ်းရေးကာလတွင်း ကြက် ခြေနီ (The Red Cross in the Peace and War) စာအုပ်ကို ၁၈၉၉ ခုနှစ်မှာ ထုတ်ဝေခဲ့တယ်။ စာမျက်နှာ ၇၀၀ ရှိတဲ့ စာအုပ်ကြီး ဖြစ်တယ်။ အခု သူ့ ကြက်ခြေနီဇာတ်လမ်းတစ်ပုဒ် 'ကွင်းဆင်း အလုပ်ပေါ် ရိပ်ခနဲအမြင်' (A Story of the Red Cross: Glimpses of Field Work) ကတော့ သူ့အလုပ်တွေအကြောင်းကို ချုပ်ရေးထားတာပါ။

ကလာရာရဲ့ နောက်ဆုံးစာအုပ်ကတော့ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး အဆန်ဆုံးပါပဲ။
၁၉၀၇ ခုနှစ်မှာ ထုတ်ဝေခဲ့တဲ့ 'ကျွန်မရဲ့ ငယ်ဘဝ ဇာတ်လမ်း' (The Story
of My Childhood) ကတော့ မိသားစုယာခင်းထဲက ပျော်စရာအချိန်
တွေ၊ သူမ အစ်မတွေနဲ့ ကဗျာဖတ်ခဲ့ပုံတွေ၊ အစ်ကိုတွေနဲ့ မြင်းစီးပြီး သေ
နတ်ပစ်ခဲ့ပုံတွေ၊ နေရာတိုင်းမှာ အဝင်ခွင်ကျမဖြစ်မှာကို စိုးရိမ်ထိတ်လန့်ခဲ့ရပုံ
တွေကို ရေးထားပါတယ်။

သူ မကွယ်လွန်မီ နှစ်ရက်မှာ ကလာရာ အိမ်မက် မက်တယ်။ သူက
ပြည်တွင်း စစ်မြေပြင်မှာ ရောက်နေသတဲ့။ ဒဏ်ရာရ လူနာတွေ ဝိုင်းဝိုင်းလည်
နေသတဲ့။ ဒါနဲ့ သူက ရေငတ်လွန်းလို့ နှုတ်ခမ်းတွေ ခြောက်နေကြတဲ့ လူတွေ

ကို ရေတိုက်ဖို့ တွားသွားတဲ့အခါ သူတို့ ပါးစပ်က ထွက်လာတဲ့ “မေမေ...၊ မိန်းမရေ...၊ အချစ်ရေ...” ဆိုတဲ့ အသံတွေကိုပဲ ကြားရသတဲ့။ ငြီးတွားသံမျိုး လုံးဝ မကြားရဘူးတဲ့။ နောက် သူနိုးလာတော့ သူကိုယ်တိုင်က ငြီးတွားနေသံကို ကြားလိုက်ရသတဲ့။ ဘာကြောင့်ဒီအသံကို ကြားလိုက်သလဲဆိုတော့ သူ ကြောထဲမှာ အောင့်နေရလို့တဲ့။ ဒါပါပဲ။ “အင်း... သူကတော့ ဇိမ်ရှိတဲ့ အိပ်ရာပေါ်မှာ ဝိုင်းဝိုင်းလည် ဂရုစိုက်ကြည့် ကျွန်မ ရှက်လိုက်တာတဲ့”

တာရှည် နာမကျန်းဖြစ်ပြီး ၁၉၁၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၁၂ရက်မှာ သူကွယ်လွန်သွားပါတယ်။ ကွယ်လွန်ချိန်မှာ တူတစ်ယောက်နဲ့ ပိတ်ဆွေဟောင်းကြီးနှစ်ယောက်ပဲ သူ့ဘေးမှာ ရှိနေတယ်။ သူမကို မြှုပ်နှံဖို့ ဂလဲန်းအက်ကိုး (Glen Echo) ကနေ မက်ဆာချူးဆက်က အောက်စဖို့အရောက် သယ်ယူ

CLARA BARTON HOMESTEAD, OXFORD, MA

သွားတော့လည်း သူတို့ပဲ ပါသွားကြတယ်။ မြင်းလှည်းသမားက သူ သယ်ယူ
လာတာ ကလာရာ အလောင်းမှန်း သိလိုက်တော့ ဇက်ကြိုးကို လွတ်ချလိုက်
ပြီး "ဘုရားရေ... ဒါ ကလာရာ ဘာတန်ရဲ့ အလောင်းလား" လို့ မေးလိုက်
ပါသတဲ့။

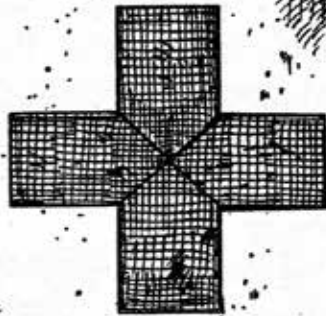
နောက်တော့ သူက ဆက်ပြောပြတယ်။ သူ့အဖေဟာ သဘောတူ
စာချုပ်နဲ့ ဖွဲ့စည်းထားတဲ့ တပ်က စစ်သား ဖြစ်တယ်တဲ့။ အင်တိုက်တစ်စစ်ပွဲ
(Antietam) မှာ သူ့လှည်းပင်းကို သေနတ်မှန်သွားလို့ သွေးထွက်လွန်ပြီး
သေမလို ဖြစ်သွားသတဲ့။ သူ့ဘေးမှာလည်း ဘယ်သူမှ မရှိဘူးတဲ့။ နောက်
ဆုံးမှာ သူ့ကို မစွဘာတွန်က တွေ့သွားလို့ အချိန်မီ ဒဏ်ရာကို ပတ်တီးနဲ့
စည်းပေးလိုက်သတဲ့။ ဒီလိုနဲ့ ကလာရာဘာတန်က သူ့အဖေအသက်ကို ကယ်
တင်ခဲ့ပါသတဲ့။

ကလာရာ နေ့စဉ်မှတ်တမ်းတွေက မကြာခဏ စိတ်မချမ်းမသာ ဖြစ်
နေရတဲ့ အမျိုးသမီးကြီးတစ်ယောက်အကြောင်းကို ဖွင့်ဟထားတာပါ။

ဒါပေမဲ့ သူ လုပ်စရာတွေကို ဆက်လုပ်သွားတယ်။ အမျိုးသမီးများ
အနေနဲ့ ညီတူ လစာရရေး တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့တယ်။ အမျိုးသမီးများ မဲပေးပိုင်ခွင့်
ရအောင်ကြိုးပမ်းခဲ့တယ်။ သူ့နာပြုအတတ်ပညာဟာ လိုချင်မက်မောစရာ
အလုပ် ဖြစ်အောင် ဖန်တီးခဲ့တယ်။ စစ်သားကြီးရဲ့ သတ္တိမျိုးနဲ့ စစ်မြေပြင်မှာ
အလုပ်လုပ်ခဲ့တယ်။ ကျွန်စနစ်ကို ဆန့်ကျင်ရေးစကား ပြောခဲ့တယ်။ သူမရဲ့
သည်းခံစိတ်နဲ့ တစ်ခုတည်းသော ရည်မှန်းချက်အတွက် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှု
တွေကြောင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုကို နိုင်ငံတကာကြက်ခြေနီထဲအရောက်
ပို့ပေးလိုက်နိုင်တယ်။ မူလ အမေရိကန်ကြက်ခြေနီအဖွဲ့မှာ အဖွဲ့ဝင် နှစ်ဆယ့်
သုံးယောက်သာ ရှိခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ ကနေ့မှာတော့ တစ်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ
အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်နေပါပြီ။ ဒီအဖွဲ့ကြီးက နှစ်တိုင်း လူပေါင်းသန်းတစ်ရာ
လောက်ကို အနီးကပ် ကူညီပေးနေနိုင်ပါပြီ။

THIS SYMBOLIC RED CROSS
HAS BEEN MADE FROM A BRICK
FROM THE CHIMNEY OF THE HOME
WHERE CLARA BARTON WAS BORN
AT NORTH OXFORD MASSACHUSETTS
ON CHRISTMAS DAY 1821.

ဒီလို လုပ်ဆောင်ချက်တွေအပြင် သူမဟာ လူမျိုးမရွေး၊ ဘာသာ
မရွေးဘဲ လူတွေကို ကူညီဖို့ ဘဝကို နှစ်မြှုပ်ထားသူလည်း ဖြစ်တယ်။ လူသား
မျိုးနွယ်အတွက် လုပ်ဆောင်ခဲ့တဲ့ ဟာဗစ်တက် (Habitat) ကစပြီး နယ်
စည်းမထား ဆရာဝန်များအထိ မရေမတွက်နိုင်တဲ့ လူသားချင်းစာနာထောက်
ထားမှု အုပ်စုတွေဟာ အမှန်တော့ ကလာရာဘာတန်ရဲ့ နမူနာကြောင့်ပဲ ဖြစ်
ပါတယ်။ သူမက ဦးဆောင်လမ်းပြလုပ်ခဲ့တယ် မဟုတ်ပါလား။

ကလမာ ဘာတန်ရဲ့ ဘဝဖြစ်စဉ်

- ၁၈၂၁ - မက်ဆာချူးဆက်ပြည်နယ်၊ မြောက်အောက်စဖို့မှာ ဒီဇင်ဘာလ ၂၅ ရက်တွင် မွေးဖွား။
- ၁၈၃၉ - မြောက်အောက်စဖို့မှာ စတင် စာသင်ပြခဲ့။
- ၁၈၄၅ - ဒေသတွင်း စက်ရုံအလုပ်သမားများရဲ့ သားသမီးတွေအတွက် ကျောင်းဖွင့်ရေး လှုပ်ရှားမှု အောင်မြင်ခဲ့။
- ၁၈၅၀ - ကလင်တန် လစ်ဘရယ် အင်စတီကျုကို တက်ရောက်ခဲ့။
- ၁၈၅၂ - နယူးဂျာစီမှာ ပထမဆုံး အခမဲ့ပြည်သူ့ကျောင်း တည်ထောင်ခဲ့။
- ၁၈၅၄ - ဝါရှင်တန်ဒီစီသို့ ပြောင်းရွှေ့ခဲ့။ မှတ်ပုံတင်ရုံးမှာ စာရေးလုပ်ခဲ့။
- ၁၈၆၂ - စကင်းဘူးရမ်း (Second Bull Run)၊ ဖရီးထရီစဘတ် (Frederickburg) နှင့် အဲန်တိုင်တန် (Antietam) တို့တွင် ဒဏ်ရာရ စစ်သားများကို သူနာပြုခဲ့။
- ၁၈၆၅ - ၁၈၆၇ - ပျောက်ဆုံးနေတဲ့ ယူနီယန်စစ်သား ၁၂,၀၀၀ ကျော်ကို ဖော်ထုတ်ပေးခဲ့။
- ၁၉၆၈ - အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အရှေ့မြောက်ပိုင်းသို့ လှည့်လည်ပြီး သူမရဲ့ စစ်ပွဲအတွင်း လုပ်ရပ်များအကြောင်း ဟောပြောခဲ့။
- ၁၈၇၀ - ပြင်သစ်-ပရပ်ရှား စစ်ပွဲကာလမှာ ပြင်သစ်တွင် စိတ်သက်သာ ရစေတဲ့ လုပ်ငန်းတွေကို လုပ်ဆောင်ခဲ့။
- ၁၈၈၁ - အမေရိကန် ကြက်ခြေနီအဖွဲ့ကို တည်ထောင်ခဲ့။ ဥက္ကဋ္ဌ ဖြစ်ခဲ့။
- ၁၈၈၁ - ၁၉၀၀ - အမေရိက၊ ကျူးတားနဲ့ ပရပ်ရှားကို စေလွှတ်လိုက်တဲ့ ကြက်ခြေနီအဖွဲ့ကို ကြီးကြပ်ခဲ့။
- ၁၉၀၂ - ရုရှားမှာ ကျင်းပတဲ့ နိုင်ငံတကာကြက်ခြေနီ ကွန်ဖရင့်ကို သွား တက်မယ့် အမေရိကန်ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ကို ဦးဆောင်ခဲ့။
- ၁၉၀၄ - ကြက်ခြေနီအဖွဲ့မှ အနားယူခဲ့။ အမျိုးသားကြက်ခြေနီအဖွဲ့ ဖွဲ့ စည်းဖို့ ကူညီခဲ့။
- ၁၉၁၂ - မေရီလန် (Mary Land) ဂလဲန်းအက်ကိုး (Glen Echo) မှာ ဧပြီလ ၁၂ ရက်မှာ ကွယ်လွန်ခဲ့။

ကျွန်ုပ်တို့

- ၁၈၃၃ - ဗြိတိသျှအင်ပါယာမှာ ကျွန်ုပ်တို့ကူးတဲ့အလုပ်ကို ဖျက်သိမ်းခြင်း။
- ၁၈၃၈ - ချားဒင်ကင်းရဲ့ အော်လီဗာတွစ် ထုတ်ဝေခြင်း။
- ၁၈၅၀ - မက်ဆာချူးဆက်ပြည်နယ်၊ ဝါဆက်စတာ (Worcester) မှာ ပထမဆုံး နိုင်ငံတကာအမျိုးသမီးများ အခွင့်အရေး ညီလာခံကို ကျင်းပ။
- ၁၈၅၂ - ဟာရီးယက်ဘီးချား စတိုးဝီးရဲ့ ဦးလေးတွမ်ကို ထုတ်ဝေ။
- ၁၈၆၀ - အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရဲ့ သမ္မတအဖြစ် အောဘရာဟမ်လင်ကွန်းကို ရွေးချယ်။
- ၁၈၆၁ - အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ပြည်တွင်းစစ် စတင်ဖြစ်ပွား။
- ၁၈၆၅ - အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှာ ကျွန်ုပ်တို့ဖျက်သိမ်း။ အမေရိကန်ပြည်တွင်းစစ် ပြီးဆုံးသွား။ သမ္မတအောဘရာဟမ်လင်ကွန်း လုပ်ကြံခံရ။
- ၁၈၆၈ - သောမက်အက်ဒီဆင် (Thomas Edison) က ပထမဆုံးသော အောင်မြင်မှုရရှိတဲ့ မှတ်ပုံတင်လျှောက်လွှာပေါင်း ၁,၀၉၃ စောင်ကို ဖိုင်တွဲခဲ့။
- ၁၈၆၉ - ယိုမင်း (Wyoming) က အမျိုးသမီးများ မဲပေးခွင့်တိုက်ပွဲများ အနိုင်ရခဲ့။
- ၁၈၇၆ - အလက်ဇန္ဒား ဂရေဟမ်ဘဲ (Alexander Graham Bell) တယ်လီဖုန်းကို မူပိုင်မှတ်ပုံတင်။

- ၁၈၈၁ - သမ္မတဂျိမ်းဂါဖီး (James Garfield) လုပ်ကြံခံရ။
- ၁၈၆၆ - နယူးယောက်ဟာတ (New York Harbor) မှာ လေဘာတီ ရုပ်တု စိုက်ထူ။
- ၁၉၀၁ - သမ္မတဝီလျံမက်ကင်းလေး (William Mckinley) လုပ်ကြံ ခံရ။
- ၁၉၀၅ - ပထမဦးဆုံး ရုရှားတော်လှန်ရေး စတင်။
- ၁၉၁၂ - RMS တိုက်တင်းနစ် ပင်လယ်ထဲ မြှုပ်သွား။ ပထမဆုံးသော အမျိုးသမီး မဲပေးပိုင်ခွင့်အတွက် အယ်ဗေနီ (Albany) သို့ ချီ တက်ရန် နယူးယောက်စီးတီးမှာ စတင်။